

DE WITTE STOK

DRIEMAANDELIJKS TRIJDSCHRIFT
Oktober - November - December
Nr. 4 2017

Afgiftekantoor Brussel X
Erkenningsnummer: P207078

- Steun het onderzoek
- Visuele handicap in de lift
- Technologie: nieuwigheden
- European Disability Card
- Onder Ons

brailleliga^{vzw}

Engelandstraat 57
1060 Brussel
Tel.: 02 533 32 11
IBAN: BE11 0000 0000 4848
BIC: BPOTBEB1

DE WITTE STOK

Redactie en coördinatie: Catherine Claeys.

Hebben meegewerkt aan dit nummer: Nadia Arnone, Lynn Daeghsels, Aude Debbaut, Stéphane Depoorter, Astrid de Pret, Virginie Detournay, Catherine Dosen, Michèle Dubois, Mohammed Hajjaoui, Chantal Hancisse, Noëlla Jardin, Rebecca Lévêque, Bruno Liesen, Audrey Linchamps, Christine Massin, Gérard Servais, Valérie Staal, Magda Van Waes.

Foto's: Catherine Claeys, Lynn Daeghsels, Quentin Declerck, Eddy De Landsheer, Noëlla Jardin, Rebecca Lévêque, Christine Massin, Pixabay, Sébastien Van Mallegem.

Druk: Drukkerij Adam-Demortier.

Abonnement: 10 € te storten op rekening IBAN: BE11 0000 0468 0248 – BIC: BPOTBEB1 met vermelding: 'Abonnement Witte Stok'. Gratis voor blinde en slechtziende personen. Op Daisy-CD beschikbaar en op onze website: www.braille.be.

Contact: Brailleliga vzw, Engelandstraat 57 – 1060 Brussel.

Tel.: 02 533 32 11 – Fax: 02 537 64 26 – E-mail: info@braille.be.

Verantwoordelijke uitgever: Michel Magis, Engelandstraat 57 – 1060 Brussel.

- Help ons verkwisting te vermijden: indien u verhuist, er fouten in uw gegevens voorkomen of indien u dit tijdschrift meerdere malen ontvangt, ... gelieve ons te verwittigen!
- Houder van het bestand: Brailleliga vzw. Onze vereniging respecteert nauwgezet de privacy van haar schenkers en sympathisanten overeenkomstig de wet van 08/12/1992. Hun gegevens worden aan geen enkele andere vereniging of persoon bekendgemaakt. Op uw eenvoudig verzoek worden uw gegevens meegedeeld en zonedig verbeterd.
- We kunnen het niet vaak genoeg herhalen: laat u niet misleiden door oneerlijke personen. De Brailleliga verkoopt niets, noch van deur tot deur, noch op de openbare weg.
- De Brailleliga wijst er nogmaals op dat zij een neutrale vereniging is, gehecht aan de democratische waarden en actief in het hele land. Zij staat ten dienste van alle blinden en slechtzienden.

IN DIT NUMMER:

Editoriaal.	p. 1
Steun aan onderzoek in de oogheelkunde.	p. 2
Drie keer meer blinde en slechtziende personen in 2050.	p. 11
Technologie: de nieuwigheden van BrailleTech 2017.	p. 18
De European Disability Card: vlottere toegang tot cultuur, ontspanning en sport.	p. 26
Op naar een meer inclusieve buurt.	p. 29
De Brailleliga komt naar je toe.	p. 32
Vrijwilligers in de kijker: dinsdag = pakjesdag!	p. 34
Steun de Brailleliga zoals u dat wil.	p. 36

ONDER ONS

- 20 km door Brussel: loop mee in ons team!
- Lion-Francout prijs 2018.
- Nieuws van de BrailleShop: gewapend tegen de winter – ontdek onze nieuwe lokalen.
- Nieuws van de Sociale dienst: Uw handicap bewijzen met de Europese handicapkaart – Nieuws van de FOD Sociale Zekerheid: Betaling van de tegemoetkoming hulp aan bejaarden; Gegevensuitwisseling met de artsen: aanpassingen; Sociaal tarief gas en elektriciteit; Sociaal tarief water (Vlaanderen) – Administratieve vereenvoudigingen – Afschaffing van het verzet tegen vonnissen bij verstek – Uitbreiding van het aanvullend pensioen van alle zelfstandigen – Nieuwe inkomensgrenzen voor de Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden – Kaart Kosteloze Begeleider van de NMBS – Toch een kleine kost voor nieuw De Lijn-abonnement Personen met een Handicap – Brussel geeft personen met een handicap 20 % korting op de onroerende voorheffing – Brusselse koninklijke musea voor kunst en geschiedenis gratis voor personen met een handicap – Afschaffing opschorting verlies van rechten bij de zorgverzekering.
- Nieuws van de Dienst vrijetijdsbesteding: Activiteiten januari-februari-maart 2018.

EDITORIAAL.

Het jaar 2017 loopt stilaan op zijn einde, maar we hebben ook voor 2018 al heel wat mooie projecten in het vooruitzicht. Door onze steun aan wetenschappelijk onderzoek, kijken we de toekomst meer hoopvol tegemoet. Samen met de vergrijzing neemt namelijk ook het aantal oogaandoeningen als gevolg van veroudering en het aantal blinde of ernstig slechtziende personen toe ... Een ware uitdaging voor de Brailleliga, die alles in het werk stelt om hen haar gratis diensten aan te bieden. Onze organisatie vindt het dan ook bijzonder belangrijk om jonge onderzoekers te steunen in hun poging om oogaandoeningen een halt toe te roepen. Daarom vragen we u om het jaar af te sluiten met een gift – hoe klein ook – voor oogheelkundig onderzoek, via het bijgevoegde overschrijvingsformulier.

In 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Het uitgelezen moment dus voor de Brailleliga om politici erop te wijzen dat ze een bepalende rol spelen om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van blinde en slechtziende personen. Ons memorandum is nauwkeurig en concreet, want we kennen de problemen als geen ander. We hopen dan ook op politici te mogen vertrouwen om deze punten in hun verkiezingsprogramma op te nemen.

Goed nieuws! Europa heeft al in 8 landen een European Disability Card in het leven geroepen, waaronder ook in België. Deze zal heel wat deuren openen voor personen met een handicap. Zo krijgen ze vlotter toegang tot cultuur, vrije tijd en sport buiten de landsgrenzen. Hopelijk stijgt het aantal deelnemende landen snel van 8 naar 28!

De heerlijke geur van de kerstboom vult opnieuw onze huiskamers. De naaldjes zijn misschien niet zo zacht, maar de gladde kerstballen, engeltjes en sterren voelen aan als pure magie. Zie, slechtziend of blind ... ieder van ons ervaart de eindejaarsperiode op zijn eigen manier, maar magisch is het voor iedereen. De Brailleliga wenst iedereen vreugdevolle momenten, veel geluk en een goede gezondheid in het nieuwe jaar.

STEUN AAN ONDERZOEK IN DE OOGHEELKUNDE.

De Stichting voor de blinden, stichting van openbaar nut, is iets meer dan tien jaar geleden opgericht door de Brailleliga en heeft als doel om wetenschappelijk oogheelkundig onderzoek te ondersteunen. De stichting wordt hiervoor geruggensteund door een Wetenschappelijk Comité, dat wordt voorgezeten door Professor De Laey en samengesteld is uit verantwoordelijke professoren van oogheelkundige centra van verschillende Belgische universiteiten. Het comité adviseert de Brailleliga bij de themakeuze van informatie- en preventiecampagnes en bij de prijzen die onze stichting jaarlijks uitdeelt aan jonge wetenschappelijke onderzoekers.

Naast onze hoofdopdracht om blinde en slechtziende personen te helpen, lijkt het ons noodzakelijk om onderzoekers een duwtje in de rug te geven bij hun inspanningen om oogziekten beter te begrijpen, zodat de opsporing en behandeling ervan kunnen verbeteren.

Om onderzoek te ondersteunen, is de Stichting voor de blinden verbonden aan het Fonds voor Research in Oftalmologie (FRO). Het FRO is een

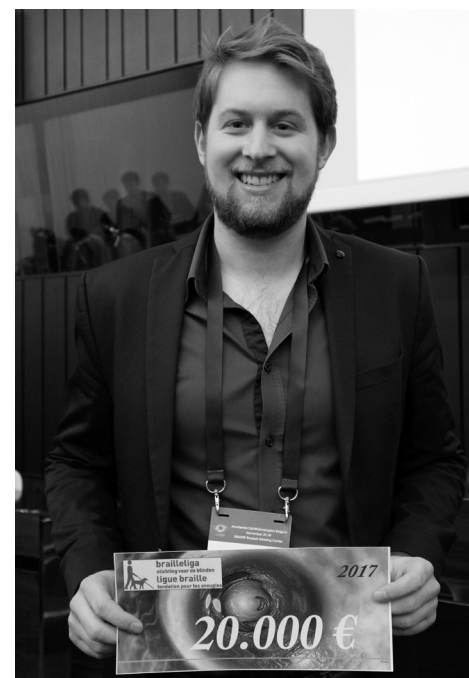
Belgisch initiatief en uniek in Europa. Voorgezeten door Professor Marie-Josée Tassignon, wil het fonds oogheelkundig onderzoek stimuleren door beurzen toe te kennen aan jonge wetenschappers. Zonder die steun zou hun werk aanzienlijk trager vooruitgaan of zelfs onmogelijk zijn. De bekroonde projecten werden geselecteerd door een internationale jury die de wetenschappelijke waarde, de originaliteit, de haalbaarheid en het belang ervan voor de oogheelkunde evalueerde. De prijsuitreiking vindt steeds plaats tijdens het jaarlijkse congres Ophthalmologica Belgica in november, dat alle Belgische oftalmologen verenigt.

Dit jaar ontvingen vijf bekroonde onderzoekers samen een bedrag van 60.000 euro van de Stichting voor de blinden. Dit bedrag werd trouwens ingezameld door de lezers van De Witte Stok, die we bij deze van harte willen bedanken. Hieronder vindt u een beknopte beschrijving van de winnende onderzoeksprojecten.

Nieuwe, integratieve therapie voor diabetische retinopathie.

Project van Jurgen Sergeys (KUL).

Als gevolg van de westerse levensstijl en de vergrijzing van de bevolking, zal het aantal gevallen van Diabetes mellitus I en II naar verwachting toenemen van 415 miljoen in 2015 tot 640 miljoen in 2040. Bovendien blijkt uit wereldwijde studies dat 1 diabetespatiënt op 3 diabetische retinopathie (DR) ontwikkelt, een chronische en progressieve oogaandoening en een van de belangrijkste oorzaken van onomkeerbaar gezichtsverlies en blindheid bij de beroepsbevolking in ontwikkelde landen. Dit zal leiden tot een enorme toename van het aantal DR-patiënten.

Klinisch gezien wordt DR gekenmerkt door vasculaire afwijkingen zoals micro-aneurysma's, bloedingen, diabetisch macula-oedeem (DME) en neovascularisatie. Zowel de diagnose als de behandeling van DR zijn gericht op deze vasculaire veranderingen in het achterste deel van het oog. Helaas zijn de beschikbare behandelingen ontoereikend (wegens te late diagnose, non-responders of een zeer matige reactie op de behandeling) of veroorzaken ze mogelijke bijwerkingen. Er is dus dringend nood aan nieuwe, alternatieve therapieën.

Recente ontdekkingen benadrukken nu dat DR niet alleen een vasculaire ziekte is, maar dat de aandoening ook kenmerken vertoont van chronisch inflammatoire, neurodegeneratieve en fibrotische processen. Omdat er nog steeds verdeeldheid bestaat over de rol van deze processen bij het begin en tijdens de progressie van DR, is het van het allergrootste belang om meer kennis te verwerven over de multifactoriële pathogenese van DR om nieuwe doelen te identificeren voor de ontwikkeling van nieuwe, integratieve therapieën.

Een van de doelklassen die een integratieve behandeling mogelijk maakt, zouden tyrosinekinasen kunnen zijn. Van kinasen is bekend dat ze invloed hebben op verschillende signaleringswegen die vaak aan de basis liggen van DR-kenmerken, zoals ontsteking, neurodegeneratie, vasculaire permeabiliteit, neovascularisatie en fibrose. Daarom voerde Jurgen Sergeys een kinoom-analyse uit op tyrosinekinasen van gezonde en ongezonde retinale weefsels om differentieel geactiveerde kinasen op te sporen. Uit deze studies kwam een specifieke kinase signalerende hub naar boven die een cruciale regulator lijkt te zijn van alle belangrijke pathologische mechanismen bij DR, maar zijn rol in het ontstaan en de progressie van DR is nog niet onderzocht.

Binnen dit project zal Jurgen het ruimtelijke en tijdelijke expressie-/activeringspatroon van deze kinase signalerende hub bepalen in het

netvlies. Dit zal de onderzoekers in staat stellen belangrijke tijdstippen van hyperactivering van de hub tijdens de progressie van de ziekte te identificeren en bijgevolg te bepalen wanneer remmers kunnen worden toegediend.

Het algemene doel van dit project bestaat er dus in het effect te onderzoeken van het onderdrukken van een kinase signalerende hub. Deze lijkt klinisch namelijk zeer interessant, omdat het een bewezen regulator is van alle belangrijke pathologische processen die DR typeren en het potentieel heeft om als een nieuwe en integratieve therapie te dienen voor de behandeling van DR.

Verkenning van de rol van het ABCA4-gen bij de ziekte van Stargardt.

Project van Miriam Bauwens (UGent).

Deze studie is erop gericht niet-coderende genetische defecten van het *ABCA4*-gen bij de ziekte van Stargardt (STGD1), de meest voorkomende erfelijke aandoening aan het netvlies, te identificeren, te interpreteren en aan te pakken.

STGD1 is een autosomale recessieve ziekte die het centrale gezichtsvermogen kan aantasten vanaf de kindertijd. Om te achterhalen welk genetisch defect aan de basis ligt van deze blindmakende ziekte, richten genetici zich doorgaans op het eiwitcoderende deel van het bekende ziektegen *ABCA4*, wat

bij 60 % van de patiënten met STGD1 tot een genetische diagnose leidt. Voor het overige deel van de STGD1-patiënten is echter uitgebreider genetisch onderzoek nodig om de zogenaamde ‘verborgen genetische variatie’ op te sporen.

Hiervoor gebruikt Miriam Bauwens geavanceerde genetische technieken om defecten op te sporen in het niet-coderende deel van het *ABCA4*-gen, dat vroeger als ‘junk DNA’ werd beschouwd. Miriam Bauwens en andere onderzoekers hebben echter ontdekt dat een groot aantal genetische defecten bij erfelijke aandoeningen aan het netvlies, zoals STGD1, worden aangetroffen in de niet-coderende delen van het menselijk genoom. Deze studie zal tot een betere kennis van de rol van ‘verborgen genetische variatie’ bij STGD1 leiden en uiteindelijk zullen hieruit nieuwe therapieën ontstaan die zich op niet-coderende genetische defecten van het *ABCA4*-gen richten.

Exosomen als nieuwe therapeutische optie voor corneale wondheling.

Project van Bert Van den Bogerd (UAntwerpen).

Volgens een schatting van de Wereldgezondheidsorganisatie zijn wereldwijd 285 miljoen mensen slechtziend, waarvan 39 miljoen volledig blind. Corneale opacificatie (vertroebeling van het hoornvlies) is een verzamelnaam voor verschillende indicaties die leiden tot een verminderde transparantie en is wereldwijd verantwoordelijk voor 5,1 % van alle gevallen van corneale blindheid. Deze toestand kan verschillende oorzaken hebben, gaande

van verwondingen en infecties tot inflammatoire of erfelijke stoornissen. Het gemeenschappelijke resultaat van al deze pathologieën is een troebel hoornvlies dat het gezichtsvermogen vermindert en te vergelijken is met door een bewasemde ruit kijken. Corneale blindheid is wereldwijd de op één na grootste oorzaak van blindheid. Hoewel de aandoening behandelbaar is, blijven miljoenen

mensen onnodig blind omdat ze geen toegang hebben tot transplanteerbaar donorweefsel.

Onderzoekers proberen de huidige situatie op te lossen door hoornvliescellen te kweken in het laboratorium en transplantaten te ontwikkelen op basis van weefsel (via tissue-engineering) ter vervanging van donorweefseltransplantaten die uit donoren zijn gehaald. Om een dergelijke vorm van behandeling aan te bieden aan de patiënt, moeten de cellen met verschillende experimenten uitvoerig worden gedefinieerd om te zien of ze correct zullen functioneren. Na de transplantatie zijn mogelijke complicaties van deze therapeutische optie dat cellen in het menselijk lichaam transformeren of dat het implantaat volledig wordt afgestoten.

Met dit project wil Bert Van den Bogerd een alternatieve behandelmethode onderzoeken waarbij er geen cellen moeten worden getransplanteerd. De bedoeling is dat er kleine blaasjes, exosomen genaamd, worden geïsoleerd uit stamcellen die uit het hoornvlies zijn afgezonderd. Deze exosomen zijn verantwoordelijk voor de intercellulaire communicatie in het menselijk lichaam en dragen genetisch materiaal en eiwitten die kunnen bijdragen tot het proces van weefselvormgeving en -herstel. Er is al aangetoond dat exosomen het weefselherstel bevorderen.

Bert Van den Bogerd wil nagaan of de aanwezigheid van uit hoornvlies afgeleide exosomen het wondhelingsvermogen kan verbeteren van hoornvliescellen die in het laboratorium werden gekweekt. Het voordeel van deze behandelstrategie zou zijn dat, aangezien er geen cellen worden getransplanteerd, de vertaling van dit soort therapie naar de kliniek veiliger, korter en minder complex zou zijn in vergelijking met celtherapieën. Exosomen zijn mogelijk minder geneigd om een immuunrespons uit te lokken na transplantatie en kunnen zelfs in de diepvries worden bewaard, zodat ze in grote hoeveelheden geproduceerd zouden kunnen worden. Wanneer dit productieproces bovendien zou worden opgeschaald door het gebruik van

onsterfelijk gemaakte cellen, zou de kostprijs van deze behandeling eveneens kunnen dalen.

Evaluatie van de afbraak van de bloed-netvliesbarrière bij niet-infectieuze uveïtis.

Project van Vincent Foucard (ULB – CHU Saint-Pierre).

Uveïtis is een ontsteking van inwendig oogweefsel. Het is de vijfde oorzaak van blindheid in de wereld en treft vooral jonge volwassenen. Bovendien heeft het een aanzienlijke sociaal-economische impact door de kosten van de behandelingen.

De oorzaken zijn vooral in ontwikkelingslanden infectieus en in andere landen eerder niet-infectieus. Vandaag zijn er alleen maar weinig specifieke behandelingen beschikbaar tegen niet-infectieuze uveïtis (corticosteroiden en immunosuppressiva) en deze veroorzaken veel bijwerkingen.

Professor Willermain, promotor van het project van V. Foucard.

Onder normale omstandigheden wordt het oog beschermd door een barrière, bestaande uit endotheelcellen die het oog afscheiden van de rest van het lichaam. Wanneer deze barrière wordt aangetast, kunnen inflammatoire cellen in het oog binnendringen. Dit is een cruciale factor in het ontstaan van uveïtis.

Over het algemeen wordt elke ontsteking in ons lichaam bepaald door veranderingen in genexpressie. RNA sequencing maakt het sinds kort

mogelijk de gehele genexpressie van een cel te bestuderen. Met zijn project zal Vincent Foucard deze nieuwe techniek toepassen op de endotheelcellen die de barrière vormen tussen het oog en het lichaam. Zo hoopt hij de kennis te verbeteren van de initiërende mechanismen die tot uveïtis leiden. Dit zou de ontwikkeling van nieuwe gerichte behandelingen kunnen bevorderen, die veiliger en specifieker zouden zijn voor niet-infectieuze uveïtis.

Neuro-inflammatie om neurale circuits te herstellen: ontrafelen van de onderliggende moleculaire spelers.

Project van Ilse Bollaerts (KUL).

Hersenletsels en neurodegeneratieve aandoeningen zoals de ziekte van Alzheimer (AD) en Parkinson (PD), multiple sclerose (MS) of glaucoom, vormen een toenemende sociale en economische last nu steeds meer mensen in onze vergrijzende samenleving erdoor worden getroffen. Neurotrauma's en -degeneratie verminderen de levenskwaliteit aanzienlijk en leiden tot ernstige beschadigingen, vooral omdat het centrale zenuwstelsel (CZS) van volwassenen slechts een beperkt vermogen heeft om defecte neuronen te vervangen of te herstellen.

Een mechanisme dat onlangs naar voren werd geschoven als een belangrijke speler in de regeneratieve respons, is neuro-inflammatie, en meer bepaald het aangeboren immuunsysteem. Hoewel neuro-inflammatie doorgaans wordt beschouwd als ongunstig voor het herstel, wordt het vandaag almaar duidelijker dat het een regeneratieve respons kan uitlokken als het goed wordt georkestreerd. Ondanks intensieve onderzoeksinspanningen blijft een volledig functioneel herstel na CZS-letsels echter een grote uitdaging.

In dit project stelt Ilse Bollaerts voor om het visuele systeem, en meer bepaald het netvlies en de oogzenuw, als model te gebruiken om de inflammatoire moleculen en mogelijke wegen te ontrafelen die positief kunnen bijdragen tot de regeneratie van het CZS. Als integraal onderdeel van het CZS, vertoont dit systeem anatomische en functionele gelijkenissen met de rest van de hersenen en het ruggenmerg. Naast de directe relevantie voor neurodegeneratieve aandoeningen aan het oog en/of de oogzenuw (bv. glaucoom), zouden de inzichten uit deze studies ook bruikbaar kunnen zijn voor andere CZS-ziekten.

Ilse Bollaerts stelt een gedetailleerde studie voor van het activeringspatroon van microglia en van monocytën afgeleide macrofagen – de belangrijkste bewerkers van neuro-inflammatie – na oogzenuwschade. Daarnaast wil Ilse de inflammatoire moleculen en de wegen in kaart brengen die aan de basis liggen van de succesvolle regeneratie. Deze zouden in de toekomst voor therapeutische doeleinden kunnen worden ingezet om het herstel te bevorderen na letsels of neurodegeneratieve aandoeningen in het CZS.

Help ons oogheelkundig onderzoek te steunen!

Wil je graag, samen met de Stichting voor de blinden, het onderzoek in de oogheelkunde steunen? Omdat onderzoekers met beperkte middelen te werk gaan, is je bijdrage erg welkom! De Stichting voor de blinden wil zich elk jaar opnieuw blijven inzetten voor het onderzoek in de oogheelkunde en zo meer middelen beschikbaar maken voor jonge onderzoekers. Om onze visuele gezondheid te verbeteren heeft ze jouw steun nodig!

Van harte bedankt voor je vrijgevigheid indien je een gift wenst te doen – hoe klein ook - via het overschrijvingsformulier dat je samen met deze Witte Stok werd toegestuurd.

DRIE KEER MEER BLINDE EN SLECHTZIENDE PERSONEN TEGEN 2050.

In 2015 leefden wereldwijd 253 miljoen personen met een visuele handicap, onder wie 36 miljoen blinde en 217 miljoen slechtziende personen. Tegen 2050 zouden dat er drie keer zo veel zijn, als gevolg van de toename en vergrijzing van de bevolking. Dat bleek uit een onderzoek van een vijftiental internationale onderzoekers dat in september 2017 in het prestigieuze Britse wetenschappelijke tijdschrift ‘The Lancet Global Health’ verscheen.

2050 ... Over iets meer dan dertig jaar en amper één generatie verder dus. Dat is zo goed als morgen al. Volgens de becijferde voorspellingen van de onderzoekers zal het aantal blinde personen tegen 2050 verdubbelen en de kaap van 115 miljoen ronden. In dezelfde tijdspanne zou ook het aantal slechtziende personen, met een gematigde tot ernstige visuele handicap, verdrievoudigen tot 588 miljoen.

De onderzoeksmethode.

Professor Rupert A. Bourne (universiteit van Cambridge) en zijn collega's analyseerden alle gegevens die tussen 1990 en 2015 werden uitgegeven, goed voor een totaal van 288 onderzoeken in 98 landen. Op basis van die gegevens werd een wiskundig model uitgewerkt om de evolutie van die gegevens tussen 2020 en 2050 te voorspellen. De onderzoekers zelf benadrukken dat de resultaten gerelativeerd moeten worden, aangezien de kwaliteit en volledigheid van de gegevens verschilt naargelang de ligging van de landen. Bovendien hanteren niet alle landen dezelfde definitie van een visuele handicap.

Prevalentie.

De prevalentie van een aandoening of handicap wordt doorgaans uitgedrukt met een percentage en geeft aan welk aandeel van de totale bevolking de aandoening of handicap heeft. De prevalentie vormt een maatstaf voor de gezondheidstoestand van een bevolking op een bepaald tijdstip of binnen een bepaalde periode, voor een specifieke aandoening of handicap, en rekening houdend met zowel nieuwe als oude gevallen. Net als bij een opiniepeiling of foto, geeft de prevalentie dus slechts een momentopname weer die alleen geldt voor de bestudeerde tijdstippen of periodes.

Wie is het hardst getroffen?

Zoals verwacht, is de prevalentie het grootst bij senioren. In 2015 was 86 % van de blinde personen ouder dan 50. Dezelfde leeftijdscategorie vertegenwoordigde dat jaar 80 % van de personen met een gematigde tot ernstige visuele handicap en 74 % van de personen met een lichte visuele handicap. Binnen deze leeftijdscategorie werd de hoogste prevalentie van blindheid opgetekend in de opkomende landen, in Azië, maar ook in Sub-Saharaans en Oost-Afrika. In die gebieden is 4 tot 5 % van de 50-plussers blind. Dat percentage ligt tien keer hoger dan in de hoge-inkomenslanden. Eenzelfde kloof valt op voor alle visuele handicaps, ongeacht hun ernst. Uit het onderzoek leren we ook dat vrouwen net iets vaker (55 %) met een visuele handicap kampen dan mannen.

De zwaarst getroffen gebieden zijn Zuid-, Oost- en Zuidoost-Azië. Ook daar zijn de verschillen groot naargelang de levensstandaard per regio. Wat blindheid betreft bijvoorbeeld, bedraagt de algemene prevalentie in Australië en Nieuw-Zeeland 0,24 %, terwijl dat in Zuid-Azië oploopt tot 0,70 %.

Wat zijn de voornaamste oorzaken van een visuele handicap?

In 2015, het laatste jaar waarover cijfers bekend zijn, bleek onbehandeld cataract de grootste oorzaak van blindheid wereldwijd, gevolgd door ongecorrigeerde refractiestoornissen (zie kadertje) en glaucoom. Bij de oorzaken van slechtziendheid staan ongecorrigeerde refractiestoornissen op één, gevolgd door onbehandeld cataract en leeftijdsgebonden maculadegeneratie (LMD). Bij 50-plussers zijn die voornaamste oorzaken verantwoordelijk voor 55 % van de gevallen van blindheid en 77 % van de gevallen van slechtziendheid. Glaucoom ligt in 8,5 % van de gevallen aan de basis van blindheid, en LMD in 4,4 % van de gevallen aan de basis van slechtziendheid. Het is opmerkelijk dat de twee voornaamste aandoeningen, die aan de basis liggen van 80 % van de visuele aandoeningen, te voorkomen of te behandelen zijn. De impact van die aandoeningen houdt uiteraard verband met de moeizame toegang tot, of het gebrek aan, verzorging en geschikte optische correctiemiddelen in ontwikkelingslanden. In hoge-inkomenslanden zoals het onze, liggen vooral leeftijdsgebonden aandoeningen aan de basis van visuele handicaps (zoals LMD of glaucoom).

De geografische verschillen zijn significant. De prevalentie van blindheid als gevolg van cataract ligt lager dan 22 % in hoge-inkomenslanden, waar de operatie van cataract een courante en, voor de grote meerderheid van de patiënten, een betaalbare ingreep is. In Zuid- en Zuidoost-Azië, Oceanië en de meeste Sub-Saharaanse landen in Afrika loopt die prevalentie echter op

tot 43 %. De prevalentie van slechtziendheid als gevolg van ongecorrigeerde refractiestoornissen ligt bijzonder hoog (66,4 %) in Oost-Azië. Kortom, zowat 90 % van de personen met een visuele handicap woont in een ontwikkelingsland.

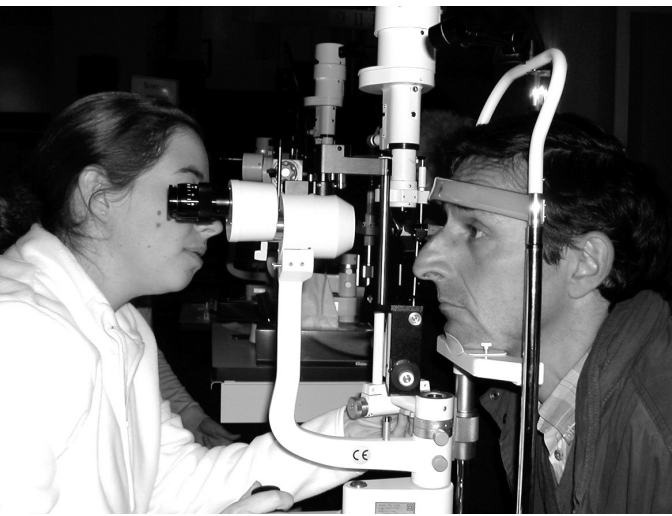
Ongecorrigeerde refractiestoornissen.

Refractiestoornissen komen erg vaak voor. Het kan gaan om bij- of verziendheid, astigmatisme of ouderdomsverziendheid. Bij refractiestoornissen kan het oog de beelden niet scherp krijgen, met een troebel zicht als resultaat. Wanneer dergelijke stoornissen op tijd en door een professionele oogheelkundige gecorrigeerd worden, kan het zicht bewaard blijven. Als een behandeling echter uitblijft (een bril, contactlenzen of chirurgische ingreep) of als er een foute diagnose wordt gesteld, kan dat leiden tot een visuele handicap of zelfs blindheid. Al in 2006 leefden volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) naar schatting 153 miljoen mensen wereldwijd met een visuele handicap die toe te schrijven was aan ongecorrigeerde refractiestoornissen: 8 miljoen personen onder hen waren blind, 145 miljoen slechtziend. Dit cijfer hield weliswaar geen rekening met personen die lijden aan een ernstige visuele handicap als gevolg van ouderdomsslechtziendheid. De studie van professor Bourne liet toe dit aantal op te trekken tot maar liefst 1 miljard 35 plussers, waarvan 667 miljoen in de leeftijdscategorie 50 jaar en ouder. Ongecorrigeerde refractiestoornissen zijn dan ook een prioriteit in het ooggezondheidsbeleid van de WHO.

Goed en slecht nieuws.

Laat ons beginnen met het goede nieuws: tussen 1990 en 2015 is de brutoprevalentie voor blindheid en slechtziendheid gedaald, respectievelijk van 0,75 % naar 0,48 %, en van 3,83 % naar 2,90 %. Die positieve evolutie valt

toe te schrijven aan uiteenlopende factoren: de wereldwijde sociaal-economische ontwikkeling, de uitwerking van gerichte volksgezondheidsprogramma's en een betere toegang tot oogheelkundige zorgen. De prevalentie van ooginfecties, zoals trachoom¹ en onchocerciasis² is aanzienlijk afgenomen in de voorbije 25 jaar. De keerzijde van het verhaal – en meteen ook het slechte nieuws – is dat de vergrijzing

van de bevolking die positieve evolutie tenietdoet, tot op een punt dat – zo stellen de onderzoekers – de prevalentie van blindheid en slechthoortheid minder snel zou afnemen en tegen 2020 opnieuw zal toenemen. We staan dus voor een heuse epidemie. Een klein lichtpuntje in dit sombere vooruitzicht is het feit dat deze voorspellingen geen rekening houden met een eventuele vooruitgang op het vlak van diagnosestellingen, behandelingen en de toegang tot gezondheidszorg.

Wat kunnen we doen?

In 2013 lanceerde de WHO het wereldactieplan 2014-2019 'Universal Eye Health' voor een betere ooggezondheid, met als doel een meetbare afname van 25 % van het aantal gevallen van te vermijden visuele handicap tegen

---

¹ Een ooginfectie veroorzaakt door de *Chlamydia trachomatis*-bacterie, doorgaans overgedragen door contact tussen besmette personen en door vliegen. Trachoom komt voornamelijk voor in Afrika, het Midden-Oosten, het Indische subcontinent en in Zuidoost-Azië, en is de hoofdoorzaak van infectiegerelateerde blindheid.

² Onchocerciasis of 'rivierblindheid' is een parasitaire ziekte die veroorzaakt wordt door de *Onchocerca volvulus*-haarworm. Het is de grootste oorzaak van blindheid in veel Afrikaanse landen, en wordt overgedragen door besmette vliegjes die zich voortplanten in snelstromende waterlopen en rivieren.

2019. De voorspellingen van professor Bourne en zijn team brengen een opmerkelijke kloof aan het licht tussen die doelstelling en wat er tot nog toe is bereikt. Wereldwijd zijn met andere woorden dubbel zo veel inspanningen vereist.

Voor ons land ontbreken de officiële cijfergegevens nog steeds. Het onderzoek van het team van professor Bourne biedt echter een aantal interessante inzichten over de prevalentie van de voornaamste oorzaken van visuele handicaps in West-Europa bij 50-plussers (tabel 1 en 2). De cijfers tonen aan dat cataract nog steeds de voornaamste oorzaak van blindheid bij senioren is, gevolgd door LMD en – vrijwel in dezelfde mate – glaucoom en ongecorrigeerde refractiestoornissen. Wat slechtziendheid betreft, liggen ongecorrigeerde refractiestoornissen aan de oorsprong van bijna 50 % van de gevallen, wat best opmerkelijk is. De prevalentie van cataract en LMD is echter wel aan een terugval bezig.

	Ongecorrigeerde refractiestoornissen	Cataract	Glaucoom	LMD	Diabetische retinopathie	Ondoorzichtig hoornvlies	Andere
1990	13,06 %	24,84 %	13,75 %	19,16 %	2,42 %	3,34 %	23,43 %
2015	13,12 %	21,42 %	13,50 %	15,39 %	3,30 %	2,43 %	30,84 %

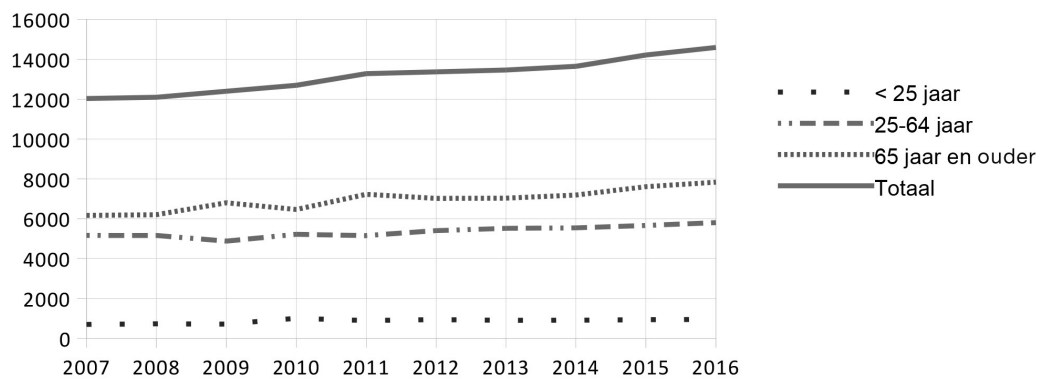
	Ongecorrigeerde refractiestoornissen	Cataract	Glaucoom	LMD	Diabetische retinopathie	Ondoorzichtig hoornvlies	Andere
1990	49,34 %	18,14 %	3,59 %	13,23 %	2,45 %	1,11 %	12,15 %
2015	49,61 %	15,49 %	3,58 %	10,68 %	3,48 %	0,81 %	16,35 %

Hoe dan ook staat België voor het fenomeen van de vergrijzing, dat nog aan intensiteit zal toenemen nu de babyboomgeneratie tot de leeftijdscategorie van senioren gaat behoren. We stellen dezelfde evolutie vast onder het aantal begunstigen van de Brailleliga (grafiek 1). De voorbije tien jaar merkten we een indrukwekkende en constante stijging op van de categorie 65-plussers, terwijl de toename bij de jongere categorieën relatief stabiel bleef.

Diagram 1.- Verdeling van de begunstigen van de Brailleliga per leeftijdscategorie

2007-2016

De voorspellingen van het team van professor Bourne wijzen erop dat de Brailleliga de komende jaren ongetwijfeld nog aanzienlijk meer begunstigen zal tellen, en dat ze bijgevolg ook haar diensten verder zal moeten ontwikkelen. Ook de preventieactiviteiten moeten worden opgevoerd, meer bepaald om de te voorkomen oorzaken van visuele handicaps terug te schreeven. Verder is er meer dan ooit nood aan steun voor wetenschappelijk oogheelkundig onderzoek. Om die uitdagingen het hoofd te bieden, rekent de Brailleliga op ieders bijdrage.

TECHNOLOGIE: DE NIEUWIGHEDEN VAN BRAILLETECH 2017.

Eind oktober opende de Brailleliga haar deuren tijdens haar jaarlijkse hulpmiddelenbeurs BrailleTech. Een niet te missen afspraak voor blinde en slechtziende personen en hun naasten.

BrailleTech verzamelt alle Belgische verdelers van aangepast materiaal voor personen met een visuele handicap. Je vindt er niet alleen beeldschermloepen, optische loepen, lampen, brailleleesregels of scanners met spraaksynthese, maar ook uurwerken met grote karakters, sprekende weegschalen en nog zoveel meer. Naast gepersonaliseerd advies over hulpmiddelen biedt de

Brailleliga ook enkele workshops en infosessies aan over onder andere de beste applicaties voor iPhone en iPad. In totaal mocht de Brailleliga maar liefst 1415 bezoekers ontvangen tijdens de editie van 2017!

Enkele bezoekers aan het woord.

Jeanne, 79 jaar, lijdt al vier jaar aan LMD, woont in Sint-Pieters-Woluwe en wordt begeleid door haar vriend Ragnar.

“Het is de vierde keer dat ik naar BrailleTech kom. Elk jaar zie je de evolutie

in hulpmiddelen, waardoor het steeds de moeite loont de beurs te bezoeken. Ik ontdek hier steeds nieuwe snufjes, zo ontdekte ik hier vandaag de OrCam. Daarnaast woonde ik de infosessies bij over applicaties voor iPads en iPhones en heb ik advies gevraagd omtrent filterbrillen. Het is gek hoe compact alles vandaag is in vergelijking met vroeger.

Daardoor wordt het steeds makkelijker om je zelfstandigheid te bewaren. Jammer genoeg kost dit allemaal veel geld en heb ik geen recht op een financiële tegemoetkoming. Mijn oogziekte is leeftijdsgebonden en pas op mijn 75ste tot uiting gekomen. Daardoor kan ik geen beroep doen op regionale fondsen voor terugbetalingen, wat spijtig is, want ik kan best wel wat aangepast materiaal gebruiken!”

Tom en Heleen bezoeken BrailleTech voor het eerst. Hun dochter Anna (10 jaar) heeft een visuele handicap.

“Het is de eerste keer dat we BrailleTech bezoeken. Onze dochter Anna is amper een jaar geleden gediagnosticeerd met de ziekte van Stargardt. Anna heeft intussen al een bordcamera voor op school en nu zijn we op zoek naar aangepast materiaal voor thuis. Omdat het voor Anna momenteel nog te confronterend zou zijn, besloten we zonder haar even te komen rondneuzen zodat we als ouders een besef hebben van wat er zoal op de markt is. Via de webshop van de BrailleShop bestelden we even geleden al een kaartspel en we zijn erg benieuwd naar welke aangepaste spellen jullie nog te bieden hebben.”

Jo (89 jaar) en haar zus Lies (80 jaar).

“Wij hebben allebei Macula degeneratie en kwamen enkele jaren geleden al in contact met de Brailleliga via een gemeenschappelijke vriend. Toch bezoeken we BrailleTech dit jaar voor het eerst, op aanraden van de oogarts. Lies is onder andere op zoek naar een witte stok en een bril speciaal voor macula-patiënten. Ze kocht recent een beeldschermloep, wat me ook erg interessant lijkt. We lijden allebei aan dezelfde oogandoening, dus kunnen we elkaar best wel wat raad geven.”

Saada en haar moeder Zhor (67 jaar) beleven hun allereerste BrailleTech.

“Mijn moeder is diabetespatiënt en verloor door een mislukte medische ingreep het zicht aan één oog”, vertelt Saada. “Ook het zicht aan haar andere

oog gaat snel achteruit. Daarom besloten we naar BrailleTech te komen en eens te kijken wat er op de markt is opdat ze zo zelfstandig mogelijk kan blijven. De zoektocht heeft ook al vruchten afgeworpen! We kochten een beeldschermloep en gaan nu op zoek naar een bril die haar kan helpen meer contrast te zien. Het valt me vooral op hoe behulpzaam en vriendelijk de mensen hier zijn. Zeker voor herhaling vatbaar dus!”

De nieuwigheden op BrailleTech 2017

- **BlindShell, Smartvision2 (Integra en Koba Vision) en Lucia (Koba Vision):** Ontdek deze eenvoudig te bedienen smartphones, speciaal ontwikkeld voor blinde of slechtziende personen. Ze zijn met enkele eenvoudige bewegingen te bedienen en uitgerust met geluidssignalen en een vibratiemodus. De Smartvision2 heeft een groot scherm en toetsen, terwijl de BlindShell helemaal tactiel is. Daarenboven zijn beide toestellen uitgerust met spraaksynthese en voorzien van handige applicaties (ontwikkeld) voor personen met een visuele handicap. Zo vind je er onder andere een kassaticket-lezer, een kleurenindicator, een loep en een applicatie die voorwerpen herkent. Bij de Lucia zijn enkele functionaliteiten weggehaald waardoor de smartphone erg eenvoudig is in gebruik. Elke handeling (een nummer opslaan, een contactpersoon opzoeken, berichten lezen, enz.) wordt vocaal vertaald. Daarenboven beschikt Lucia over erg grote toetsen.
- **BrailleNote Touch** is een compacte brailleleesregel en notitietoestel gecombineerd in één toestel, uitgerust met een touchscreen en een brailleleesregel. Notities opnemen en braille lezen worden dankzij dit toestel een fluitje van een cent. Daarenboven is het uitgerust met allerhande applicaties. De BrailleNote Touch is het toestel bij uitstek om personen met een visuele handicap compact toegang te bieden tot informatie.
- **Snow 7 HD Plus (Integra en Koba Vision) en de Compact 6 HD Speech (Optelec):** Elektronische, draagbare loepen bieden een alternatief voor optische loepen en zijn intussen al enkele jaren op de markt. Je kan ze opbergen in je handtas en ze zijn erg handig voor personen met een visuele handicap tijdens het boodschappen doen, in de trein, op reis, enz. Dit jaar

leggen de Snow 7 HD Plus en de Compact 6 HD Speech de lat een beetje hoger en lezen nu ook voor! Beeldschermloepen met spraaksynthese bestaan natuurlijk al langer, maar de Snow 7 HD Plus en de Compact 6HD Speech zijn de eerste compacte vocale scanners in hun soort!

- **OrCam (Erga Engelen en Koba Vision):** OrCam is een kleine camera die je aan je bril bevestigt en gezichten en voorwerpen herkent in jouw omgeving.

Het lijkt wel een scène uit een sciencefictionfilm, maar niets is minder waar! Het volstaat om naar een persoon of voorwerp te wijzen, en de bril vertelt je wat je ziet. Ook wie aan een visuele handicap lijdt en een tekst wilt ontcijferen is met de bril gediend. Wijs aan

wat je wenst te lezen en de OrCam bril leest het luidop voor! Dankzij dit technologische snuffje kunnen personen met een visuele handicap makkelijker mensen herkennen en documenten lezen!

- **eSight Eyewear (Integra), Mojo en Jordy (VoiZi):** Jordy en eSight Eyewear zijn elektronische equivalenten van de klassieke verrekijker. Wie elektronisch zegt, zegt in één adem meer precisie en meer kracht! Wie deze bril draagt kan de krantenkoppen lezen van een krant die enkele meters verderop ligt. Het volstaat om de uitvergroting aan te passen met de bijhorende afstandsbediening en het beeld wordt automatisch uitvergroot. Zo wordt het ook voor slechtziende personen mogelijk om een boek of affiche te lezen, of eenvoudigweg van het landschap te genieten. Mojo werkt op gelijkaardige wijze, met als grootste verschil dat je hier maar één oog gebruikt. Het is als het ware een elektronische telescoop.

- **Actilino (Koba Vision):** Actilino kan vergeleken worden met braille in zakformaat! Dit compacte en functionele hulpmiddel laat toe in braille te lezen en te noteren. Op die manier kan je, net als een ziende persoon dat doet op een blocnote, op een eenvoudige manier notities nemen en ze vervolgens in je jaszak bewaren. Verbind het toestel via bluetooth met een computer of smartphone en krijg toegang tot je mails en berichten in braille. Gebruik het handige toetsenbord met acht toetsen en navigeer op eenvoudige wijze door verschillende tabbladen of applicaties. Je kan er eveneens een luidspreker op aansluiten voor spraakondersteuning of om eenvoudigweg naar muziek te luisteren.

De beste applicaties voor iPad en iPhone.

Een smartphone is de dag van vandaag niet meer weg te denken uit het straatbeeld. Iedereen heeft er één en betreft het toestel bij alle aspecten van

het dagelijks leven. Het is dan ook een handig hulpmiddel voor wie aan een visuele handicap lijdt, op voorwaarde dat je wegwijs geraakt in de talloze beschikbare applicaties.

Naar aanleiding van de laatste editie van BrailleTech, stelde de Brailleliga een lijst samen met de

10 beste applicaties voor blinde en slechtziende personen, ontwikkeld voor iPad en iPhone. We selecteerden hiervoor software die lezen, verplaatsen en administratie bijhouden vergemakkelijkt, op basis van toegankelijkheid, ergonomie en kostprijs. Alle applicaties werken op iPhones of iPads van Apple.

1. **VoiceDream Reader:** In deze app kan je PDF- en Word-documenten, webpagina's, artikels en eBooks laden. Je kan deze laten voorlezen in maar liefst 80 verschillende stemmen en 20 verschillende talen. Wie slechtziend is kan de interface eenvoudig omzetten naar grootletterdruk of de kleuren aanpassen.
2. **KNFB Reader:** Zet gedrukte tekst om in spraak van zeer hoge kwaliteit en krijg nauwkeurig, snel en efficiënt toegang tot documenten, bestaande uit 1 of meerder pagina's, en dit met een eenvoudige druk op je iPhone.

Wie deze applicatie te prijzig vindt, kan opteren voor een goedkoper alternatief zoals Prizmo.

3. **VO Calendar en VA Calendar:** Een speciale agenda voor mensen met een visuele handicap. De interface van de applicatie heeft extra grote letters, een hoog contrast en de app laat je toe snel afspraken in te spreken.
4. **Be My Eyes:** Deze applicatie brengt blinde en slechtziende personen, via hun iPhone-camera, in contact met behulpzame, ziende gebruikers. Zo kan je ondanks je visuele handicap, en dankzij de hulp van derden, bijvoorbeeld de weg vinden in een druk station.
ViaOpta: Blinde en slechtziende personen geven een bepaalde route in, waarop de applicatie hen navigeert en van updates voorziet.
5. **TapTapSee:** Deze app helpt je objecten uit het dagelijks leven te herkennen. Neem een foto van een object door twee keer op het scherm te klikken. Wacht even af en de applicatie zegt wat er te zien is.
6. **Colorsay:** Met deze applicatie leest je iPhone of iPad (met camera) kleuren voor.
7. **List Recorder:** Een memorecorder, bedienbaar met VoiceOver, waarmee je notities kan uittypen of inspreken.
Dragon Dictation: spraakherkenningsapplicatie waarmee je een tekst kan dicteren en versturen als bericht of e-mail.
8. **Daisyreader:** Applicatie van het platform Passend lezen, met gesproken boeken, kranten en tijdschriften voor blinde en slechtziende personen.
9. **Money Reader:** Herken dankzij Money Reader onmiddellijk de munteenheid of de waarde van je biljet. Opgelet: werkt niet voor munten.
10. **Zoek mijn iPhone:** Wanneer je je iPhone of iPad niet kan vinden, kan je hem met deze handige app (via een ander iOS-apparaat) opsporen. Zo kan je je toestel van op afstand vergrendelen, een geluid afspelen of bijvoorbeeld je gegevens wissen.

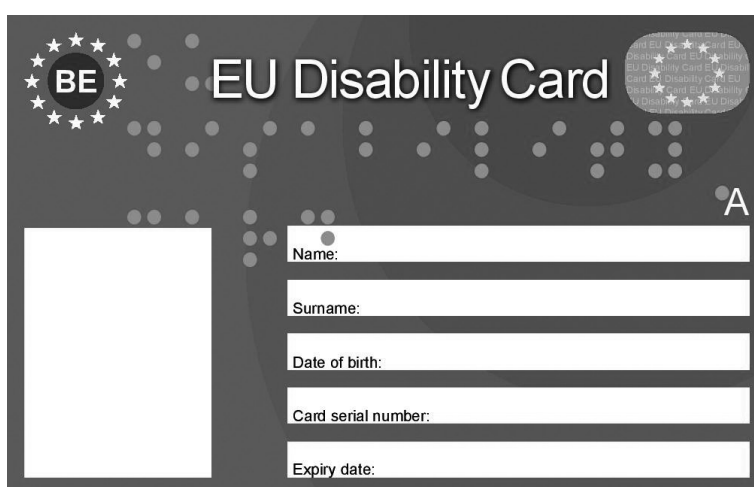

DE EUROPEAN DISABILITY CARD: VLOTTERE TOEGANG TOT CULTUUR, ONTSPANNING EN SPORT.

Op initiatief van de Europese Commissie werd in oktober de European Disability Card gelanceerd. Met deze persoonlijke kaart kunnen personen met een handicap voortaan veel vlotter gebruikmaken van de speciale voorzieningen die de deelnemende cultuur-, ontspannings- en sportinstanties aanbieden.

Tot voor kort was er geen wederzijdse erkenning van het handicapstatuut tussen de lidstaten van de Europese Unie. De nationale kaarten konden dan ook uitsluitend in eigen land erkend worden. Vaak meldden personen met een handicap zich aan met doktersattesten, attesten van een instelling of een parkeerkaart, maar dat was voor onthaalmedewerkers moeilijk te verifiëren.

Europa wil daar verandering in brengen. Met deze persoonlijke European Disability Card (met foto en geldigheidsduur van vijf jaar) bewijzen

kaarthouders probleemloos hun statuut als persoon met een handicap.

Als een van de eerste acht deelnemende lidstaten zet België zo een extra stap naar een betere sociale inclusie van personen met een handicap, zoals bepaald in het verdrag van de Verenigde Naties. De zeven overige lidstaten zijn Cyprus, Estland, Finland, Italië, Malta, Roemenië en Slovenië.

In het begin van de jaren 2000 liep bij de Dienst van de Duitstalige Gemeenschap voor Personen met een Handicap al het project 'Eurocard' voor de Euregio Maas-Rijn. De European Disability Card is een uitbreiding van dat project.

Betere controle en meer zichtbaarheid.

Heel wat musea, pretparken en sportcentra boden al voordelen aan personen met een handicap aan, maar veel mensen waren daar niet van op de hoogte. Nochtans lijdt bijna 15 % van de Belgische bevolking aan een handicap. De vraag naar aangepaste ontspanningsmogelijkheden is dan ook groot.

De dienstverleners die de Europese kaart aanvaarden, krijgen een label waarmee ze hun initiatieven voor personen met een handicap meer zichtbaarheid kunnen geven.

Hoe vraag je de European Disability Card aan?

Wiens handicap bewezen is of wie een dossier heeft bij de FOD Sociale Zekerheid of een regionaal agentschap (VAPH, AViQ, PHARE of DSL), kan deze kaart gratis bij hen aanvragen. De kaart zit ongeveer vier weken na aanvraag thuis in de bus.

Surf voor meer informatie naar www.eudisabilitycard.be.

Bij de lancering van de European Disability Card sprak EU-commissaris voor Sociale Zaken Marianne Thyssen haar waardering uit voor de concretisering van het project. België is een van de eerste deelnemers, en deze medewerking – op alle niveaus – stemt haar bijzonder trots. Ze riep de culturele instellingen op om de Europese kaart te aanvaarden en ze vroeg de organisaties om hun leden massaal over de kaart te vertellen.

OP NAAR EEN MEER INCLUSIEVE BUURT.

Over minder dan een jaar, meer bepaald in oktober 2018, moeten we opnieuw met z'n allen naar de stembus voor gemeentelijke en provinciale verkiezingen. In de aanloop naar die verkiezingen stelde de Brailleliga een memorandum op, om de kandidaten te vragen maatregelen in hun programma's op te nemen die de inclusie van blinde en slechtziende personen in het lokale leven bevorderen.

Het memorandum in kwestie werd op 3 december 2017 naar de politici verstuurd, precies op de internationale dag voor personen met een handicap. Die dag werd in 1992 door de Verenigde Naties uitgeroepen tot internationale dag voor personen met een handicap, om hun inclusie in het sociale, economische, culturele en politieke leven te bevorderen. Het is met andere woorden de uitgelezen datum om de aanbevelingen van onze vereniging over te maken aan de beleidsmakers.

Zeven stappen op weg naar een inclusievere buurt voor personen met een visuele handicap.

Het memorandum van de Brailleliga werd opgesteld in samenwerking met een groep van blinde en slechtziende personen uit verschillende plaatsen in het land. Samen kaartten ze de concrete problemen in hun gemeente aan. Het document telt heel wat aanbevelingen, gebundeld onder zeven thema's:

- De opvang van personen met een visuele handicap in de gemeente;
- Hun deelname aan het politieke en openbare leven;
- De toegankelijkheid van openbare gebouwen en mobiliteit;

- De inclusie van leerlingen met een visuele handicap in gemeentescholen;
- De toegang tot werk voor werknemers met een visuele handicap en het respect van de gemeenten voor het opgelegde streefpercentage voor de aanwerving van personen met een handicap;
- Het beleid inzake senioren met een visuele handicap;
- De toegang tot aangepaste en betaalbare woningen.

Gemeenten, besteed aandacht aan de visuele handicap!

Concreet, en bij wijze van voorbeeld, vraagt de Brailleliga dat de gemeenten hun medewerkers opleidingen bieden om blinde en slechtziende personen op een gepaste manier op te vangen en te begeleiden. Blinde personen krijgen maar al te vaak te horen: ‘Voor een eensluidend afschrift moet u op de tweede verdieping zijn, in kantoor 38’, zonder verdere aanwijzingen of begeleiding.

Een ander probleem dat vaak opduikt, is het gebrek aan aandacht voor de mobiliteit van personen met een visuele handicap in de openbare ruimte. De Brailleliga vraagt daarom onder meer goed onderhouden en verlichte voetpaden zonder hindernissen of hondenuitwerpselen, verkeerslichten met geluidssignaal op aanvraag, een duidelijke en doeltreffende signalisatie van wegenwerken en vrijgemaakte gidslijnen.

Op het vlak van tewerkstelling dringt de Brailleliga er bij de gemeenten op aan om hun verplichtingen

na te komen inzake de aanwerving van personen met een handicap. Het opgelegde streefpercentage van 2 % in Vlaanderen en 2,5 % in Brussel en Wallonië voor de tewerkstelling van personen met een handicap wordt zelden gehaald.

In het licht van de vergrijzing van de bevolking, moeten de gemeenten bijzondere aandacht besteden aan senioren met een visuele handicap, zodat zij met de gepaste hulp en verzorging thuis kunnen blijven wonen.

Het memorandum telt verder nog heel wat andere aanbevelingen. Geïnteresseerden kunnen het document aanvragen bij de Brailleliga, per e-mail naar info@braille.be, telefonisch via het nummer 02 533 32 11 of op onze website: www.braille.be.

DE BRAILLELIGA KOMT NAAR JE TOE.

Het hele jaar door organiseert de Brailleliga evenementen en neemt ze deel aan verschillende beurzen. Ze stelt er haar gratis diensten voor aan blinde en slechtziende personen en sensibiliseert er het publiek over de visuele handicap.

Een goed gevuld jaareinde!

In oktober kregen we de kans om het grote publiek te sensibiliseren en een woordje uitleg geven over onze gratis diensten in **Westland Shopping** in Anderlecht. Op 12 oktober tekende de Brailleliga dan weer present op Tournée Génèreuse in Brussel, georganiseerd door Testament.be. Enkele dagen later opende het hoofdgebouw van de Brailleliga in Brussel haar deuren voor de jaarlijkse hulpmiddelenbeurs BrailleTech. Ze verwelkomde er drie dagen lang heel wat blinde en slechtziende personen, hun familieleden, kennissen en professionelen uit de zorgsector. Allen stonden ze versteld van de technologische snufjes en nieuwigheden die ze er aantroffen. Na de beurs keerde de kalmte slechts kortstondig terug in onze gangen, want op 16

november opende het Braillemuseum de deuren tijdens de **nocturnes** van de Brusselse musea. Bezoekers kwamen er meer te weten over het leven van Louis Braille, alsook over het reliëfschrift dat hij uitvond en zijn naam draagt. Van 22 tot 24 november sloot de Brailleliga het jaar af op

Ophthalmologica Belgica, het jaarlijkse congres voor Belgische oftalmologen in Brussel. Bezoekers werden naar onze stand gelokt met een ludieke mini-actie om oogartsen te informeren over hoe de Brailleliga hun gediagnosticeerde patiënten kan helpen meer zelfstandig in het leven te staan. Zo verstopten we een weeskous in de congresstas die bezoekers bij aankomst ontvingen. Om deze eenzame sok te herenigen met haar wederhelft, moest men zich naar onze stand begeven. Daar bezorgden onze medewerkers hen het tweede exemplaar, voorzien van een USB-stick, een informatiefolder en een sokkenhouder – een handig hulpmiddel waarmee blinde en slechtziende personen

hun kousen samen houden tijdens het wassen en het drogen. De folder en USB-stick bevatten allerhande hapklare en nuttige informatie voor oogartsen en hun patiënten. Daarnaast maakt de Brailleliga tijdens het congres, en naar jaarlijkse gewoonte, van de gelegenheid gebruik om jonge onderzoekers in de oogheelkunde te belonen met een geldprijs om hun onderzoek te financieren. (zie pagina XX)

Een vooruitblik naar 2018.

Op vier januari is het Wereld Braille Dag! Op deze dag draagt Manneken Pis zijn donkere bril en zijn kostuum van blinde scholier – zoals in de tijd van Louis Braille – en wordt hij begeleid door zijn blindengeleidehond. Dit is meteen ook de gelegenheid bij uitstek om het belang van het brailleschrift voor blinde en slechtziende personen te benadrukken, waardoor ze toegang krijgen tot informatie en communicatie.

VRIJWILLIGERS IN DE KIJKER. DINSDAG = PAKJESDAG!

De vaste rubriek «Nieuws van de BrailleShop» in het oranje katern van dit tijdschrift heb je zeker en vast ook al gelezen. Elke keer weer stellen Catherine en Linda er een greep uit hun ruime aanbod voor.

Het zal je in deze tijden, waarin e-commerce hoogtij viert, zeker niet verwonderen dat nogal wat mensen ervoor kiezen om hun aankopen niet in Brussel te komen ophalen, maar ze te

laten opsturen. Aangezien de kerstelfjes van de kerstman hun handen vol hebben met de pakjes voor onder de kerstboom, moet er dus iemand anders voor zorgen dat de sprekende thermometers, horloges, ... ingepakt geraken en verzonden worden. De dames van de BrailleShop kunnen daarvoor elke dinsdag rekenen op de hulp van enkele vrijwilligers. Wij spraken af met Monique en Christiane, die al verschillende jaren deel uitmaken van dit team.

Jullie komen beiden al verschillende jaren elke dinsdag naar de Brailleliga om de pakjes van de BrailleShop in te pakken. Waarom kozen jullie destijds net voor deze taak als vrijwilliger?

Monique: “Ik heb zelf een visuele handicap en ben op die manier in contact gekomen met de Brailleliga. Ik was zo tevreden over de dienstverlening dat ik er ook mijn steentje aan wilde bijdragen. Zo ben ik bij de vrijwilligersdienst terecht gekomen. Omdat ik toen, en vandaag nog steeds, een goed gevuld sociaal leven had, koos ik voor een vaste dag in de week en dat is de dinsdag geworden. Zo kwam ik bijna als vanzelf terecht in het «pakjesteam». En dat bevalt me prima. Ik geniet ervan pakjes te maken!”

Het parcours van Christiane is een beetje anders: “Ik heb jarenlang gewerkt als receptioniste bij de Brailleliga. Ik kende de vrijwilligers van de dinsdag dus al goed. Af en toe maakte ik tijdens de werkuren ook al eens een pakje klaar voor de BrailleShop, als het om een dringende verzending ging. Ik kende dus zowel de mensen als het werk en besloot om na mijn pensioen één dag per week te blijven komen als vrijwilliger.”

Hebben jullie een specifieke taakverdeling onderling?

“Ik ben niet zo’n fan van het kleine prutswerk”, vertelt Monique. “Een Daisyspeler, een personenweegschaal, kortom de grotere pakjes, dat is meer mijn ding.”

Christiane is, net zoals toen ze nog bij de Brailleliga werkte, nog steeds een vroege vogel en begint meestal met het inpakken van de witte stokken.

“Daarnaast doe ik ook nog een paar andere zaken op dinsdag : de spelkaarten (gewone spelkaarten of UNO) die in de BrailleShop verkocht worden met braillemarkeringen, worden door mij aangepast en in doosjes verpakt. Af en toe borstel ik zelfs het mobiliteitsparcours, er liggen daar namelijk veel kleine keitjes en als daar over gelopen wordt met de witte stok, dan liggen ze her en der verspreid.”

Hebben jullie ooit al een speciaal pakje moeten klaarmaken of iets speciaals meegemaakt met de pakjes ?

Beide dames moeten niet lang nadenken over deze vraag! “We gebruiken allerhande dozen om de pakjes in te pakken. We willen immers zeker zijn dat wat de mensen bestellen in goede staat toekomt. Uiteraard zijn het allemaal doosjes die we recupereren. Zo pakken we bijvoorbeeld een horloge al wel eens in in een koekjesdoos. Het is in het verleden al een paar keer gebeurd dat de mensen een pakje terugstuurdten of belden naar de BrailleShop om te melden dat er een vergissing gebeurd was en dat ze helemaal geen koekjes

besteld hadden. Dus voortaan plakken we dan een etiket op het doosje waarin duidelijk staat wat er in het doosje zit.”

Je hebt het vast al begrepen, dit duo is perfect op mekaar ingespeeld en geniet van het vrijwilligerswerk. Ze zijn zelfs echte vriendinnen geworden en zijn al enkele keren samen op vakantie gegaan.

Monique voegt er dit nog aan toe: “Koen en Ineke van de receptie hebben zelfs een koosnaampje voor mij bedacht. Ze noemen mij hun «ommatje». Dat doet me echt plezier. Ik hoop dat ik nog vele jaren kan blijven komen, al moet ik met een rollator komen!”

GEZOCHT: CREATIEVE DUIZENDPOTEN VOOR DE BRAILLECLUBS VAN ANTWERPEN, BRUSSEL, GENT EN KORTRIJK.

Blinde en slechtziende personen hebben vaak behoefte aan contact met lotgenoten die hun beperking begrijpen en met wie ze ervaringen kunnen uitwisselen.

De Dienst vrijetijdsbesteding van de Brailleliga organiseert daarom in de regiohuizen BrailleClubs.

Tijdens deze BrailleClubs komen blinde en slechtziende personen uit de regio samen om er hun creatieve vaardigheden verder te ontwikkelen: knutselen, schilderen, juweeltjes maken, ... maar ook om er aangepaste

gezelschapsspelletjes te spelen, samen te koken en te eten. Dit alles gebeurt in een zeer gemoedelijke sfeer.

Momenteel zijn we op zoek naar versterking voor het vrijwilligersteam van de BrailleClub van Antwerpen, Brussel, Gent en Kortrijk.

Functie

Wij zoeken vrijwilligers die in samenwerking met de personeelsleden van de Dienst vrijetijdsbesteding de organisatie van de BrailleClub op zich willen nemen.

Voorwaarden

Je bent 2 vaste dagen per maand beschikbaar:

- voor Antwerpen: elke 1ste en 3de vrijdag van de maand;
- voor Brussel: elke 1ste en 3de donderdag van de maand;
- voor Gent: elke 1ste en 3de donderdag van de maand;
- voor Kortrijk: elke 1ste en 3de vrijdag van de maand.

Je bent in staat zelfstandig te werken.

Profiel

Je bent een creatieve duizendpoot.

Je bent in staat om je creatieve ideeën ook uit te leggen aan andere personen.

Je geeft blijk van verantwoordelijkheid en organisatietalent.

Wij bieden je

Een sensibilisering omtrent de visuele handicap.

De gelegenheid om nieuwe mensen te leren kennen.

Heb je interesse en wens je graag meer informatie? Neem dan contact op met Noëlla Jardin, verantwoordelijke Vrijwilligersdienst, per tel. 02 533 32 11 of per mail naar vol@braille.be.

STEUN DE BRAILLELIGA ZOALS U DAT WIL.

De Brailleliga helpt elk jaar meer dan 14.500 blinde en slechtziende personen, en dat is in de eerste plaats mogelijk dankzij de gulheid van het grote publiek. Er zijn immers verschillende manieren om ons te steunen en personen met een visuele handicap (opnieuw) op weg te helpen naar meer zelfstandigheid. Hieronder bespreken we enkele mogelijkheden:

Een financiële bijdrage.

In 2016 dekten subsidies slechts 18 % van de totale financiële behoeften van de Brailleliga. De bijdragen van gulle schenkers zijn dan ook van cruciaal belang om de verdere ontwikkeling en versterking van onze gratis diensten voor personen met een visuele handicap te vrijwaren.

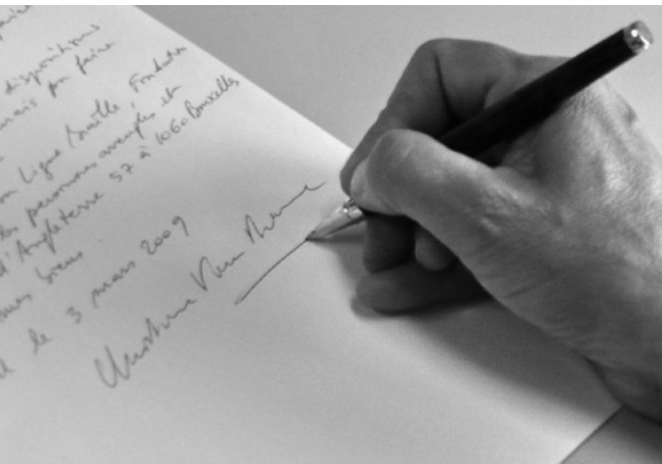
Eenmalige schenkingen of permanente opdrachten: Met een schenking doet u een duit in het zakje voor de diensten die we gratis leveren aan blinde en slechtziende personen, zoals de financiering van een witte stok, hulp bij de aankoop van een blindengeleidehond of de inschrijving van een kind voor een zelfstandigheidskamp. Met het oog op een vlottere planning en financiering van onze acties, kunt u ook kiezen voor een permanente opdracht.

Eenmalige schenkingen bij bijzondere gelegenheden: Een huwelijk, verjaardag, pensionering, geboorte of overlijden? Nodig vrienden, familie of collega's uit om een schenking te doen

ter gelegenheid van een bijzondere gebeurtenis. Wij sturen u vervolgens een lijst met de personen die een schenking deden en bedanken ieder van hen.

Legaten en duolegaten: Mensen die hun steun willen bestendigen, kunnen ervoor kiezen hun bezittingen al dan niet deels na te laten aan de Stichting voor de blinden, de stichting van openbaar nut van de Brailleliga. De stichting werkt nauw samen met uw notaris, die erop toeziet dat uw laatste wens gerespecteerd wordt.

Helpen op een andere manier.

Vrijwilligerswerk: Heeft u tijd, talent en energie te over? Dan kunnen we uw hulp zeker gebruiken voor onder meer de organisatie van culturele of creatieve activiteiten, de bemanning van onze stands of zelfs enkele administratieve taken. Zonder de hulp van vrijwilligers zou de Brailleliga nooit zo veel diensten kunnen aanbieden aan blinde en slechtziende personen.

Steun via uw onderneming: Maakt u deel uit van een onderneming? Dan kan u uw schouders zetten onder onze acties en uw onderneming meteen ook een sociale toets geven. Er bestaan uiteenlopende mogelijkheden om ons te steunen: met materiële (meubilair, computers enz.) of financiële steun, een deelname aan de 20 km van Brussel, de aankoop van wenskaarten, de aanwerving van onze stagiairs, de sponsoring van onze acties, enz.

Onze wenskaarten: Onze catalogus bevat een brede waaier aan thema's: dieren, bloemen, landschappen, reproducties van schilderijen, Japanse gravures, historische beelden van Belgische steden en uiteraard ook wenskaarten voor de eindejaarsfeesten. Neem contact met ons op om een bestelling te plaatsen.

Meer informatie? info@braille.be – 02 533 32 11.

Rekeningnummer voor schenkingen: BE11 0000 0000 4848

Voor elke schenking van € 40 of meer in één jaar, ontvangt u automatisch een fiscaal attest. Bedankt voor uw vrijgevigheid!

ONDER ONS

Nummer 4 / 2017

Oktober - November - December.

**20 KM DOOR BRUSSEL 2018:
LOOP MEE IN ONS TEAM!**

Op de plaatsen... start! De Brailleliga warmt haar spieren weer op voor het grootste sportevenement van Brussel. Op 27 mei 2018 trekken onze lopers – ze waren met 540 vorig jaar! – tijdens de 20 km door Brussel hun blauwe t-shirt van de Brailleliga opnieuw aan. Ze sensibiliseren er op sportieve wijze de 40.000 deelnemers en evenveel toeschouwers.

Al 13 jaar bestaat ons team uit zowel ziende, slechtziende als blinde deelnemers. Of ze nu 16 of 75 jaar oud zijn, beginnende of doorwinterde loper, allemaal zijn ze gemotiveerd voor dezelfde sportieve en solidaire uitdaging. Dankzij hun deelname kunnen we elk jaar een groot aantal activiteiten en diensten voor blinde en slechtziende kinderen financieren: de BrailleDay, vakantiekampen, schoolondersteuning, de spelothek, enz.

Wil je zelf ook de uitdaging aangaan? Dan heten we je van harte welkom in ons team! Door aan onze zijde te lopen, word je onze ambassadeur en toon je dat een visuele handicap geen rem hoeft te zijn om te sporten. Hebben je vrienden, familie of collega's zin om mee te doen? Ook zij zijn meer dan welkom!

Concreet: noteer **zondag 27 mei 2018** alvast in je agenda en schrijf je snel in in ons team. Dat kan via onze website: www.braille.be via het inschrijvingsformulier, per telefoon via 02 533 33 11 of per e-mail: 20km@braille.be. Wacht niet te lang, want onze ploeg wordt officieel ingeschreven in de eerste week van maart 2018.

De Brailleliga neemt de inschrijvingskosten voor blinde en slechtziende personen en hun begeleider voor haar rekening. Heb je geen begeleider? We zoeken een deelnemer uit je regio die samen met jou kan trainen.

Nog niet helemaal overtuigd? Ontdek op onze website vele andere redenen om in onze ploeg mee te lopen!

We wensen je een energievool begin van het jaar! Afspraak aan de startlijn op 27 mei!

LION-FRANCOUT PRIJS 2018.

Elk jaar reikt de Stichting Lion-Francout een prijs van 25.000 euro uit aan een blind persoon die door zijn moed, activiteiten en morele kwaliteiten de nadelen van zijn handicap heeft weten te overwinnen en zich nuttig gemaakt heeft voor de maatschappij.

Alle mensen die 100% blind zijn mogen zich kandidaat stellen voor de prijs, zonder onderscheid van ras, geslacht of politieke overtuiging. Ze moeten al minstens 10 jaar in België wonen en minstens 5 jaar de Belgische nationaliteit bezitten. De kandidaturen mogen aangereikt worden door

derden. Alle niet-beloonde sollicitaties blijven geldig voor de volgende jaren, voor zover de belanghebbenden ze telkens weer bevestigen via een brief geadresseerd aan “Lion-Francout Prijs”. Laureaten mogen niet opnieuw deelnemen.

Voor nieuwe kandidaten volstaat het om een brief te sturen naar de Lion-Francout Prijs. Deze brief moet verplicht de volgende bijlagen bevatten:

- Een officieel getuigschrift van zedelijk gedrag met recente datum.
- Een kopie van de identiteitskaart.
- Diverse stukken met nauwkeurige aanduidingen over de activiteiten van de kandidaat.
- Een geneeskundig attest i.v.m. het ooggebrek.
- Alle andere stukken die de kandidaat nuttig acht voor zijn sollicitatie.

Alle kandidaturen moeten **vóór 1 mei 2018** worden verstuurd naar:

Lion-Francout Prijs
c/o de Heer J.M. Piret
Tortelduivenlaan 9
1150 Brussel.

NIEUWS VAN DE BRAILLESHP.

2017 is bijna voorbij en maakt plaats voor een nieuw jaar! De BrailleShop wenst je het allerbeste voor 2018: Gezondheid, geluk en welvaart!

GEWAPEND TEGEN DE WINTER!

Sneeuwt het deze winter? Ontdek dan onze **schoenovertrekken "Ice Cover"**. Een handig hulpmiddel om te voorkomen dat je uitglijdt op ijs of sneeuw. Ze bestaan in verschillende maten: M (36-41: **R1699**), L (39-46: **R1700**) en nu ook in XL (45-47: **R2015**).

Krijgen we een zachte winter? Dan kan je, gekleed in onze **fluorescerende vesten met pictogram Brailleliga**, in alle veiligheid genieten van mooie wandelingen. Je kan deze gewoon over je winterjas dragen. Ze bestaan nu in meerdere maten voor volwassenen: **R2048** (S/M, stemt ongeveer overeen met de oude referentie en unieke maat 1771), **R2049** (L/XL), **R2050** (XXL/3XL). Ook voor peuters en/of

tieners kan je bij ons terecht: **R2045** (4-6 jaar), **R2046** (7-9 jaar), **R2047** (10-12 jaar).

Ontdek ook onze handige petten met het pictogram van de Brailleliga. De marineblauwe petten van Beechfield (R2025) zijn 100% katoen met een regelbare sluiting achteraan.

IN TOPVORM ONDANKS DE KOU!

De winterperiode wordt vaak geassocieerd met verkoudheden en gezondheidsperikelen. In de BrailleShop vind je een heleboel sprekende hulpmiddelen om je gezondheidsparameters te meten.

Thermometer Thermoflash (R1721): Een sprekende, elektronische infraroodthermometer met spraakweergave in Nederlands, Frans, Engels en Spaans. Meet snel en efficiënt je lichaamstemperatuur (door de thermometer tegen het voorhoofd te plaatsen), de temperatuur van het badwater of de kamertemperatuur.

Digitale bloeddrukmeter Beurer (R1970): Een bloeddrukmeter met meertalige spraakweergave (Nederlands, Frans, Duits en Italiaans) en volumeregeling. Meet met deze bovenarmmeter je bloeddruk en polsslag.

Interesse? Bezoek dan spoedig onze website en ontdek de andere thermometers en bloeddrukmeters uit ons aanbod. Daarnaast vind je er ook allerhande pillendozen, tabletten splitters en vergruizers, oogdruppelverdelers, enz. Meer info op: <http://www.braille.be/nl/over-ons/onze-diensten/brailleshop>.

VEELGESTELDE VRAGEN.

Glucosemeters met spraakweergave: De BrailleShop biedt geen glucosemeters met spraakweergave aan. Hiervoor verwijzen wij je graag door naar de specialisten van de Diabetes Liga vzw in Gent. Zij brengen je met veel plezier op de hoogte van de laatste evoluties om je suikergehalte efficiënt te meten. Tel: 09 220 05 20.

Smartphones en aangepaste gsm's: Ook voor aangepaste gsm's en smartphones kan je niet bij de BrailleShop terecht. Wens je hier meer informatie over? Aarzel dan zeker niet om onze collega's van de Dienst begeleiding te contacteren, die je met veel plezier verder helpen (Tel: 02 533 32 11). In de BrailleShop vind je daarentegen wel een aanbod gsm's met grote toetsen, zoals de DORO 4 toetsen, die zeer eenvoudig en makkelijk zijn in gebruik. Ontdek er de DORO 580 (**R1852**) en de DORO 6050 (**R2065**). Deze laatste vervangt de DORO 612 (die inmiddels niet meer verkrijgbaar is) en is uitgerust met een groot scherm, een camera, gescheiden toetsen met hoog contrast en een alarmknop. Zo vereenvoudigt de DORO 6050 het versturen van berichten of foto's en het bellen.

Tot slot zijn we verheugd te melden dat de BrailleShop intussen haar intrek nam in haar nieuwe, ruimere lokalen opdat we je nog beter kunnen ontvangen en adviseren. We bevinden ons nog steeds op de gelijkvloerse verdieping van onze gebouwen in de Engelandstraat 57 in Brussel. Ga meteen naar rechts wanneer je het gebouw betreedt, loop voorbij de wachtzaal en kies de eerste deur links! Je bent van harte welkom in onze gloednieuwe winkel!

Openingsuren van maandag tot donderdag: 10u00 – 12u00 en 13u30 – 16u00 of uitzonderlijk op afspraak via het nummer 02 533 33 30.

Ter herinnering: In 2018 heropent de BrailleShop haar deuren op 10 januari.

NIEUWS VAN DE SOCIALE DIENST.

Uw handicap bewijzen met de Europese handicapkaart.

Op 10 oktober 2016 tekenden de bevoegde ministers van de federale regering en de deelstaatregeringen het protocolakkoord voor de invoering van de “Europese handicapkaart”. De kaart die sinds 2017 in omloop is, dient als bewijsstuk van je handicap in volgende deelnemende landen: België, Cyprus, Estland, Finland, Italië, Malta, Roemenië en Slovenië. De kaart biedt voordelige tarieven en beoogt de toegang van personen met een handicap tot cultuur, sport en vrijetijdsbestedingen te bevorderen.

Vraag je Europese handicapkaart aan via het digitale loket van het VAPH (www.mijnvaph.be) of verstuur je aanvraag naar het FOD Sociale Zekerheid via brief of via het contactformulier. De Sociale dienst van de Brailleliga kan je eveneens helpen bij de aanvraag van je kaart.

Nieuws van de FOD Sociale Zekerheid.

1. Betaling van de tegemoetkoming hulp aan bejaarden. Woon je in Vlaanderen? Dan werd je tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) op 1 januari 2017 de bevoegdheid van de Vlaamse sociale bescherming. Je dossier wordt beheerd door je zorgkas, gelinkt aan je ziekenfonds. Je hoeft hier zelf niets voor te doen en er wijzigt niets aan het

bedrag dat je maandelijks ontvangt. De zorgkassen zullen de betalingen van de Vlaamse THAB-dossiers uitvoeren rond de 25ste van elke maand, net zoals de FOD dat doet voor de andere tegemoetkomingen. Voor meer informatie over je dossier kan je contact opnemen met je zorgkas. Meer info: www.vlaamse sociale bescherming.be.

Voor sommige dossiers zal je na september nog een betaling van de FOD ontvangen:

- Voor nieuwe dossiers waarin nog een eerste beslissing moet genomen worden, zal de FOD de eerste uitbetaling doen wanneer je recht hebt op een THAB. Ook de eventuele achterstallen in deze dossiers worden betaald door de FOD. Na die eerste betaling door de FOD, ontvang je de volgende maandelijkse betalingen via je zorgkas.
- Voor bestaande dossiers waarin een herziening nog beslist moet worden, zal de FOD na de beslissing nog één keer het (al dan niet aangepaste) THAB-bedrag uitbetalen. Hierna worden de maandelijkse betalingen overgenomen door je zorgkas.

Voor integratietegemoetkomingen (IT) en inkomensvervangende tegemoetkomingen (IVT) verandert er niets: de FOD blijft verantwoordelijk voor de betaling.

Woon je in Wallonië of Brussel? Dan verandert er niets. De THAB-dossiers voor wie in Wallonië of Brussel woont worden voorlopig verder uitbetaald door de FOD Sociale Zekerheid.

2. Gegevensuitwisseling met de artsen: aanpassingen.

Op 1 juli 2016 veranderde de DG Personen met een handicap de procedure om medische informatie uit te wisselen in het kader van de erkenning van de handicap. Voortaan neemt de DG zelf contact op met de behandelend artsen, en dit via eHealth of de post.

De uitwisseling van gegevens verliep echter niet altijd even vlot wegens technische problemen. Anderzijds zorgden de interne problemen bij de DG Personen met een handicap, zoals de onderbezetting bij het personeel en de problematische overgang naar een nieuwe software om de dossiers af te handelen, ervoor dat er niet snel werk kon gemaakt worden van verbeteringen. Intussen heeft de DG enkele aanpassingen gedaan, waardoor de gegevensuitwisseling heel wat vlotter kan verlopen:

- Om te garanderen dat de arts zo snel mogelijk op de hoogte is van de vraag om informatie, krijgt hij/zij naast een eHealth-bericht ook een brief. Tegelijkertijd krijgt zijn/haar patiënt een brief, waarin wordt gevraagd om contact op te nemen met de behandelend arts.
- De termijn om te antwoorden is opgetrokken van 15 naar 30 dagen, om voldoende tijd te laten een eventuele consultatie in te plannen.
- Voortaan kunnen alle types bestanden via eHealth naar de DG gestuurd worden, met uitzondering van zip-bestanden. Op termijn moet het ook mogelijk zijn zip-bestanden door te sturen.
- Berichten die via bepaalde softwarepakketten werden verstuurd, kwamen niet correct toe in het computersysteem van de DG. Dit werd ondertussen samen met de betrokken partijen opgelost.
- Omwille van de technische problemen kwamen de eHealth-berichten van de artsen niet altijd toe bij de DG. Hierdoor werden er soms ten onrechte herinneringen verstuurd.

Daarom besliste de DG in juli om de herinneringen via eHealth stop te zetten.

De DG Personen met een handicap is bezig met een grondige analyse van de procedure voor de gegevensuitwisseling met de artsen. Op basis hiervan zal de DG een actieplan uitwerken om een en ander te verbeteren. In oktober wordt er ook een enquête gehouden om te peilen naar de wensen van de huisartsen. Meer informatie hierover volgt nog.

3. Sociaal tarief gas en elektriciteit.

Het is niet mogelijk om een papieren attest bij de DG Personen met een handicap aan te vragen voor het bekomen van het sociaal tarief voor gas en elektriciteit. Als je hier recht op hebt, dan wordt dit voordeel automatisch toegekend via elektronische gegevensuitwisseling tussen de dienst en de energieleveranciers. Je hoeft hiervoor dus zelf niets te doen. Enkel indien de elektronische gegevensuitwisseling niet lukt, zal je nog een papieren attest ontvangen. Het aantal dossiers waarvoor dit niet lukt, is echter zeer klein. Indien je problemen ondervindt met de toekenning van het sociaal tarief, neem dan contact op met de FOD Economie via het nummer 0800 120 33.

4. Sociaal tarief water (Vlaanderen).

Het is ook niet mogelijk om een papieren attest aan te vragen voor het bekomen van de vermindering op de saneringsbijdrage voor het afvalwater (dit is een voordeel dat enkel in Vlaanderen wordt toegekend). Als je recht hebt, dan wordt dit voordeel automatisch toegekend via elektronische gegevensuitwisseling. Je hoeft hiervoor dus zelf niets te doen. In het zeldzame geval dat deze elektronische gegevensuitwisseling toch mislukt, krijg je op het eind van

het jaar van onze dienst nog een brief (geen attest), die je aan je watermaatschappij moet bezorgen. Indien je problemen ondervindt met de toekenning van het sociaal tarief, neem dan contact op met je watermaatschappij.

Administratieve vereenvoudigingen.

Mijn DOSSIER is de online toepassing van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken die het de burger mogelijk maakt zijn of haar persoonlijk dossier in het Rijksregister te raadplegen en attesten te downloaden. De applicatie kreeg een grondige make-over en nieuwe functionaliteiten zijn toegevoegd.

Via de toepassing Mijn DOSSIER kan de burger zijn gegevens in het Rijksregister nakijken, fouten in zijn dossier rapporteren, zijn contactgegevens doorgeven en checken wie zijn gegevens de laatste zes maanden heeft geraadpleegd. Afhankelijk van de gemeente kan je er ook een adreswijziging doorgeven in geval van verhuis.

Een van de belangrijkste troeven van de applicatie is dat ze de burger de kans geeft attesten uit het Rijkregister (vb. een attest van gezinssamenstelling), waar hij zich ook bevindt, te downloaden of af te drukken.

1. Wat is er zoal veranderd?

- De inhoud en de lay-out van de attesten is aangepast om zo onder andere het authentieke karakter van het attest te versterken.
- De structuur en lay-out van de applicatie zelf is herwerkt om deze gebruiksvriendelijker te maken.
- Het aantal attesten online verkrijgbaar is opgetrokken van 5

naar 10. Hieronder vind je een overzicht van de 10 attesten die nu beschikbaar zijn: uittreksel uit de registers, attest van hoofdverblijfplaats, attest van hoofdverblijfplaats met historiek, attest van gezinssamenstelling, attest van leven, attest van Belgische nationaliteit, attest van kiesregister, attest van wettelijke samenwoning, attest van verblijfplaats om in het huwelijk te treden, attest van wijze van teraardebestelling en/of ritueel voor uitvaartplechtigheid.

- Het Rijksregister biedt, via Mijn DOSSIER, de mogelijkheid aan de burger om op vrijwillige basis zijn contactgegevens, of enkele daarvan, te communiceren: telefoon- en gsm-nummer, faxnummer en e-mailadres.

2. Vele voordelen.

Het aanmaken van attesten via de toepassing Mijn DOSSIER zorgt voor een administratieve vereenvoudiging voor zowel de gemeenten als voor de burgers en heeft vele voordelen:

- Gemakkelijker: de burger hoeft zich niet te verplaatsen naar het gemeentehuis.
- Sneller: de burger beschikt onmiddellijk over het attest en is niet langer afhankelijk van de openingsuren van het gemeentehuis. Hij kan het attest van thuis uit, 24 op 24 en 7 op 7 opvragen en meteen digitaal doorsturen naar de instantie die hem er om vroeg.
- Goedkoper: Mijn DOSSIER en zijn certificaten zijn gratis.
- Veiliger: Mijn DOSSIER levert digitale attesten af waarbij de handtekening op digitale wijze kan gecontroleerd worden.
- Beter voor het milieu: het gebruik van digitale attesten vermindert het papierverbruik en minder verplaatsingen naar het gemeentehuis betekent minder vervuiling.

De communicatie van de contactgegevens kadert in de administratieve vereenvoudiging. De overheidsinstanties die

toegang hebben tot deze gegevens kunnen op die manier sneller en directer met de burger communiceren.

3. Juridische waarde.

De attesten verkregen via Mijn DOSSIER bevatten de digitale stempel van het Rijksregister en hebben bijgevolg dezelfde juridische waarde als attesten afgeleverd door de gemeente. De instanties die deze attesten opvragen, mogen deze digitale versie dus niet weigeren. We hebben er bij de instanties op aangedrongen attesten die via Mijn DOSSIER zijn verkregen als geldig te beschouwen en nooit te weigeren. We bevelen zelfs sterk aan de digitale versie te gebruiken want enkel in de digitale vorm kan men de rechtsgeldigheid van de digitale attesten goed controleren.

Afschaffing van het verzet tegen vonnissen bij verstek

Wanneer je veroordeeld wordt door de rechter, maar je niet aanwezig kon zijn op de zitting bij de rechtbank, word je veroordeeld “bij verstek”. Het vonnis, het zogenaamde “verstekvonnis”, wordt dan uitgesproken zonder je standpunt in de zaak te kennen. Tot voor kort bestond in zulke gevallen bijna altijd de mogelijkheid om “verzet” aan te tekenen tegen het uitgesproken verstekvonnis. Op die manier hoefde niet onmiddellijk een hoger beroep te worden ingesteld bij een zogenaamd “hogere rechtsmacht”, maar werd de zaak eerst opnieuw behandeld bij de eerste rechter die je oorspronkelijk veroordeeld had zonder je standpunt te kennen.

Met de Potpourri V-Wet (Wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en

modernisering van bepalingen van burgerlijke recht en van burgerlijk procesrecht, alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie), gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 24 juli 2017, werd een ernstige beperking aangebracht in de mogelijkheden om verzet aan te tekenen tegen een verstekvonnis.

Art. 143 van deze wet paste art. 1047, lid 1 van het Gerechtelijk Wetboek zo aan dat een verzet alleen nog mogelijk is tegen vonnissen waar geen hoger beroep tegen ingesteld kan worden. Is een hoger beroep wel mogelijk? Dan maakt het niet uit of je veroordeeld werd bij verstek of bij tegenspraak (dat laatste is het geval indien je wel degelijk aanwezig was en je standpunt hebt laten kennen). Je kan dan alleen nog hoger beroep aantekenen.

Het verzet is dus voorbehouden voor die gevallen waarbij geen hoger beroep meer mogelijk is en waarbij de uitspraak bij verstek dus onmiddellijk definitief zou worden, bij gebrek aan verzet.

Aangezien de gevallen waarin hoger beroep uitgesloten is, erg beperkt zijn, mag je gerust spreken van een quasi afschaffing van het verzet.

Aangezien deze afschaffing verregaande gevolgen heeft (je moet het juiste rechtsmiddel kiezen, je verliest één kans om je standpunt kenbaar te maken, ...) willen wij je hierover graag informeren.

Voor deze belangrijke wetswijziging is geen overgangsmaatregel voorzien. De wetswijziging trad op 3 augustus 2017 reeds in werking. De laatste verzetsaktes

zullen dan ook dateren van 2 augustus 2017 aangezien de nieuwe wetgeving onmiddellijke uitwerking heeft, niet alleen op de procedures ingeleid en de vonnissen uitgesproken na 3 augustus, maar ook op de gevolgen van vonnissen die voor deze datum uitgesproken zijn.

Uitbreiding van het aanvullend pensioen van alle zelfstandigen.

De Ministerraad van 6 oktober heeft een wetsontwerp tot uitbreiding van het aanvullend pensioen ten gunste van alle zelfstandigen goedgekeurd. Vandaag hebben enkel de werknemers en de zelfstandige bedrijfsleiders toegang tot de tweede pensioenpijler, m.a.w. tot de mogelijkheid om een aanvullend pensioen op te bouwen dat hen toelaat te beschikken over een aanvulling op hun wettelijk pensioen.

De mogelijkheid wordt dus voortaan uitgebreid naar alle zelfstandigen in hoofdberoep (fysieke personen), hetzij 432.500 zelfstandigen – fysieke personen evenals de meewerkende echtgenoten, de zelfstandige helpers en de zelfstandigen in bijberoep die evenveel bijdragen als diegenen in hoofdberoep.

Nieuwe inkomensgrenzen voor de Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden.

De sociale partners hebben in 2017 een akkoord bereikt over de verdeling van de federale welvaartsenveloppe. De federale regering heeft dit voorstel overgenomen. De belangrijkste

maatregel is dat de minimumuitkeringen vanaf 1 september 2017 worden verhoogd. De sociale partners hebben erop aangedrongen dat er bij de uitvoering moet worden voor gezorgd dat de toegekende verhoging niet geneutraliseerd wordt bij de toekenning van sociale voordelen, inclusief de sociale voordelen bij de deelstaten. Bij ongewijzigd beleid zou de verhoging de THAB wel degelijk verlagen. Voor personen die een (minimum)pensioen cumuleren met een THAB betekent dit dat als het vrijgesteld bedrag aan inkomsten dat geldt bij de berekening voor THAB niet wordt verhoogd, de verhoging die op het pensioenbedrag van toepassing is, teniet gedaan wordt door een verlaging van de THAB. Daarom wordt voorgesteld om het vrijgesteld bedrag THAB aan te passen in functie van de afgesproken welvaartsaanpassing. De nieuwe inkomensgrenzen vanaf 1 september 2017 worden € 13.872,38 voor gezinscategorie A en B en € 17.334,71 voor gezinscategorie C.

Kaart Kosteloze Begeleider van de NMBS.

Dankzij deze kaart kan je begeleider (een persoon of een blindengeleidehond) je gratis vergezellen.

Waar gebruiken?

Bij enkele reis of bij heen en terug reizen in 1ste of 2de klasse.

Voor binnenlands verkeer: voor een traject tussen twee Belgische stations of stopplaatsen. Ook geldig op de regionale vervoersnetten van De Lijn, MIVB en TEC.

Bij grensoverschrijdend reizen: zie de fiches van het grensoverschrijdend verkeer (Maastricht, Roosendaal, Aachen en Luxembourg).

Voor wie?

Je bent in België gedomicilieerd en kunt niet alleen reizen door een van de volgende handicaps:

- een zelfredzaamheid die met minstens 12 punten afgenomen is volgens de evaluatiegids (8 punten voor een kind jonger dan 12).
- een blijvende invaliditeit of arbeidsongeschiktheid van minstens 80 %.
- een blijvende invaliditeit die rechtstreeks toe te schrijven is aan de onderste ledematen en die leidt tot een invaliditeitsgraad van minstens 50 %.
- totale verlamming of amputatie van de bovenste ledematen.
- een integratietegemoetkoming van categorie III of hoger.

Hoe te bekomen?

1. Vul het aanvraagformulier in op naam van de persoon met beperkte mobiliteit.
2. Voeg het attest (origineel of kopie) toe dat afgeleverd werd door één van de volgende organismen: FOD Sociale Zekerheid, de rechtbanken die een invaliditeitspercentage erkend hebben, de verzekeringsinstellingen die een uitkering toekennen op basis van een erkende invaliditeitsgraad, het Fonds voor Arbeidsongevallen, het Fonds voor Beroepsziekten, de erkende verzorgskassen die een uitkering toekennen aan mijnwerkers op basis van een erkende invaliditeitsgraad, de Administratie der Pensioenen van het ministerie van Financiën voor de personen die een pensioen krijgen op basis van een erkende invaliditeitsgraad, de organismen die verhoogde

kinderbijslag toekennen, de officiële organismen van de lidstaten van de Europese Unie die een uitkering uitbetalen en waarvan de gelijkwaardigheid van de attesten erkend werd.

De Sociale dienst van de Brailleliga kan je helpen bij de aanvraag van je kaart. Aarzel niet hen te contacteren.

Geldigheid en vernieuwing van de kaart.

Je 'Kaart Kosteloze Begeleider' heeft een geldigheidsduur die overeenstemt met de periode aangegeven op het ingediende attest, met een maximum van 5 jaar. In geval van verlies of diefstal van je kaart, kan er een duplicaat afgeleverd worden mits betaling van het maakloon.

Hoe gebruiken?

- Neem je geldig vervoerbewijs 1e of 2e klas mee, samen met je 'Kaart Kosteloze Begeleider'. De 'Kaart Kosteloze Begeleider' is op naam en niet overdraagbaar, en laat je begeleider toe om gratis mee te reizen.
- Ze wordt uitgegeven op naam van de persoon met beperkte mobiliteit (aanvrager) en niet op die van de begeleider. Je begeleider reist over hetzelfde traject en in dezelfde klas als jijzelf.
- Zonder geplastificeerde kaart en valideringsbiljet, die beide geldig moeten zijn tijdens de betreffende periode, is je 'Kaart Kosteloze Begeleider' niet geldig.
- Uw begeleider kan een persoon van 12 jaar of ouder zijn en/of een hond aan de leiband.
- Als je met zijn drieën reist: jijzelf, een begeleider van 12 jaar of ouder en een blindengeleidehond, dan reizen je begeleider en blindengeleidehond gratis op voorlegging van de 'Kaart Kosteloze Begeleider' en van het persoonlijke

‘toegankelijkheidsattest’ afgeleverd door een erkend opleidingscentrum voor blindengeleidehonden.

- Als je vertrek- of bestemmingsstation Brussels Airport - Zaventem is, is de ‘Kaart Kosteloze Begeleider’ voorzien van een barcode waarmee je de toegangspoortjes in de luchthaven kunt openen. Houd de barcode op je valideringsbiljet voor de lezer om de toegangspoortjes in de luchthaven te openen.
- Om op het MIVB-net te reizen, heb je een MOBIB-kaart nodig. Ga naar de MIVB met je ‘Kaart Kosteloze Begeleider’ uitgegeven door NMBS om je MOBIB-kaart aan te vragen waarop een betalend contract voor jou en een gratis contract voor de begeleider geladen worden.

Toch een kleine kost voor nieuw De Lijn-abonnement Personen met een Handicap.

Heb je een gratis abonnement van De Lijn? Dan krijg je dit najaar een uitnodiging om een Mobib-kaart met gratis jaarabonnement te nemen. De Lijn wil zijn papieren abonnementen stilaan afschaffen en overschakelen op de elektronische Mobib. Voor de 65-plussers en een groot deel van de huidige abonnees is dit nu al het geval. Binnenkort zijn ook de abonnementen voor personen met een handicap aan de beurt. De Lijn vraagt voor deze Mobib-kaart een aanmaakkost van €5. Het vervoer zelf via De Lijn blijft voor de rechthebbende personen met een handicap gratis.

Brussel geeft personen met een handicap 20 % korting op de onroerende voorheffing.

Vanaf 1 januari 2018 behoort de onroerende voorheffing niet langer tot de materie van de federale overheid maar komt het over naar de regionale bevoegdheden. Brussel besloot om dit moment aan te grijpen om enkele veranderingen door te voeren, met positief gevolg voor mensen met een handicap. Vandaag krijgen 17 000 gezinshoofden met een handicap een vermindering van 10 % op de onroerende voorheffing. Voor de partner of het kind met een handicap die ten laste zijn, bedraagt de vermindering 20 %. In Brussel zal de vermindering voor elke persoon met een handicap op 20 % gebracht worden, of men nu gezinshoofd of lid van een gezin is. De vermindering blijft cumuleerbaar. Een koppel dat allebei een handicap heeft, zal nu 40 % korting ontvangen in plaats van de 30 % van vroeger.

Brusselse koninklijke musea voor kunst en geschiedenis gratis voor personen met een handicap.

Sinds 5 september 2017 kunnen alle personen met een handicap (in het bezit van een handicapkaart) genieten van gratis toegang voor zichzelf en hun eventuele begeleider.

Afschaffing opschorting verlies van rechten bij de zorgverzekering.

De Vlaamse Regering wil de sanctie waarbij personen die niet of te laat betalen geen rechten meer hebben in de zorgverzekering schrappen vanaf 1 januari 2018. De sanctie is ingevoerd om ervoor te zorgen dat de jaarlijkse bijdrage voor de zorgverzekering ook effectief zou worden betaald. Door de sanctie worden vier maanden opschorting van de uitbetaling van de tegemoetkoming opgelegd voor elk jaar dat de bijdrage niet, laattijdig of gedeeltelijk betaald werd of mensen zich niet hadden aangesloten. Mensen worden pas met de sanctie geconfronteerd op het moment dat ze zorgbehoevend worden en de zorgverzekering nodig hebben, wat vele jaren later kan zijn. Daardoor begrijpen ze niet dat ze nog een sanctie krijgen voor een fout uit het verleden, die ondertussen meestal is rechtgezet. De redenen om niet of laattijdig te betalen zijn ook heel divers. Bovendien is het een dubbele sanctie, omdat er ook een administratieve geldboete is ingesteld voor wie de bijdrage 3 keer niet betaalt. Het is dus billijk om de sanctie op te heffen, vindt de Vlaamse Regering.

NIEUWS VAN DE DIENST VRIJETIJDSEBESTEDING.

Activiteiten januari – februari – maart 2018.

De aangekondigde activiteiten zijn steeds onder voorbehoud. De definitieve programma's worden je in een persoonlijke

uitnodiging bezorgd. Inschrijving is verplicht. Aarzel niet om je in te schrijven via 02 533 33 11, want het aantal plaatsen is beperkt! Ontdek meer informatie over de activiteiten op onze website, onder de rubriek Agenda.

REGIO ANTWERPEN.

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouwetje mevrouwetje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Vrijdag 26 januari 2018: Bezoek aan de uitgebreide erfgoedcollectie van de Leuvense Universitaire ziekenhuizen 'HistariUZ' en aan het stadhuis van Leuven.

Vrijdag 23 februari 2018: Wees creatief met kruiden tijdens de workshop 'sfeer en cadeautjes'. Deze workshop wordt gebracht door Créosa.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis te Antwerpen.

Maandag 19 maart 2018: Kom luisteren naar de ludieke voordracht 'In't gelaag' van Marcella Piessens.

REGIO BRUSSEL.

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In

de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouw-tje mevrouw-tje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Donderdag 11 januari 2018: Kom luisteren naar de ludieke voordracht 'In't gelaag' van Marcella Piessens.

Donderdag 8 februari 2018: Bezoek aan de uitgebreide erfgoedcollectie van de Leuvense Universitaire ziekenhuizen 'HistariUZ' en aan het stadhuis van Leuven.

Donderdag 15 februari 2018: Ondergronds bezoek aan het Coudenbergpaleis in Brussel.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis te Antwerpen.

Donderdag 22 maart 2018: Wees creatief met kruiden tijdens de workshop 'sfeer en cadeautjes'. Deze workshop wordt gebracht door Créosa.

REGIO GEEL.

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouw-tje mevrouw-tje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Vrijdag 19 januari 2018: In de voormiddag brengen we een bezoek aan de oude gevangenis van Hasselt. In de namiddag ontdekken we de stad met een jenevertocht.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis te Antwerpen.

Donderdag 15 maart 2018: Workshop Levensstroom: Leer zelfjes maken met verschillende kruiden. Meer info volgt.

REGIO GENT.

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouwjtje mevrouwjtje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Donderdag 11 januari 2018: Gin-tasting in het regiohuis van Gent.

Donderdag 22 februari 2018: uitstap naar Hôpital Notre Dame à La Rose in Lessen en naar Stokerij Braeckman in Oudenaarde.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis te Antwerpen.

REGIO HASSELT.

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouwjtje mevrouwjtje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Vrijdag 1 februari 2018: Voor de middag worden we rondgeleid op de VRT. Na de lunch begeven we ons naar het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis in het Jubelpark.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis te Antwerpen.

REGIO KORTRIJK

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouwetje mevrouwetje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Donderdag 25 januari 2018: Tijdens een workshop 'SOS Reptiel' leren we de schildpad, de slang en de hagedis van heel dichtbij kennen.

Vrijdag 9 februari 2018: Uitstap naar parfumatelier Guy Delforge in Namen en naar Saffraankwekerij 'De Cotchia' in Wasseiges.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis te Antwerpen.

REGIO LEUVEN.

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouwjtje mevrouwjtje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Woensdag 17 januari 2018: Workshop kleurtype met Elni: Ontdek welk kleurtype het best past bij je huidskleur.

Dinsdag 30 januari 2018: Bezoek aan HistariUZ, het museum van de KU Leuven met een uitgebreide collectie van erfgoed uit de medische wereld, in de voormiddag. In de namiddag bezoeken we de tentoonstelling over het 100-jarig bestaan van de radio.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis te Antwerpen.

REGIO OOSTENDE.

Vrijdag 5 januari 2018: Een knotsgekke 'Kip van Troje'- dag in het regiohuis van Gent voor kinderen van 5 tot 12 jaar. In de voormiddag staat er een familievoorstelling «Mevrouwjtje mevrouwjtje» op het programma. 's Namiddags wordt iedereen mooi gemaakt in het «Poëtisch kapsalon».

Dinsdag 9 januari 2018: Een muzikale namiddag «Herbeleef de tijd van de 78-toerenplaten» gebracht door het trio Café Central.

Dinsdag 27 februari 2018: uitstap naar het Provinciaal Archeologisch Museum in Velzeke en naar Likeurstokerij De Klok in Serskamp.

Zaterdag 10 maart 2018: Optreden 20 jaar Jan Smit 'Jan en Alleman' in het Sportpaleis in Antwerpen.

ZONDAG 27 MEI 2018

Loop de 20 km door Brussel met de Brailleliga en steun blinde kinderen!

#Runforblindkids

CONTACT: 02 533 33 11 - 20km@braille.be - www.braille.be

brailleliga
een andere kijk op het leven

Vill Michel Maggs, 57, Engelandstraat - 1080 Brussel - Niet op de openbare weg gooien

Leven zonder bril na een cataractingreep ? Het kán !

Wat zijn intraoculaire lenzen?

Al decennia lang worden intraoculaire lenzen gebruikt bij cataractoperaties. Tegenwoordig vormen ze een effectieve oplossing, die ook is toegespitst op talloze ernstige oogandoeningen zoals ouderdomsverziendheid, bijziendheid, verziendheid en astigmatisme. Intraoculaire lenzen worden via een chirurgische ingreep in het oog geplaatst. Ze corrigeren het gezichtsvermogen op dezelfde manier als een bril of contactlenzen.

Leven zonder bril

PhysIOL is al 30 jaar gespecialiseerd in het ontwerp en de vervaardiging van intraoculaire lenzen. Het Luikse bedrijf kwam als eerste op de markt met een trifocale lens. Dankzij de trifocale technologie van PhysIOL kunnen ruim 150 000 patiënten terug optimaal zien op alle afstanden, en dit zonder bril. Trifocale lenzen zijn geschikt voor het corrigeren van cataract, gepaard met bijziendheid, ouderdomsverziendheid, verziendheid of astigmatisme.

Vraag raad aan uw oogarts

Er bestaan oplossingen. Indien uw zicht achteruit gaat, spreek erover met uw oogarts om te weten welke behandeling voor u het meest geschikt is.

GENIET VAN EEN LEVEN ZONDER BRIL

RECOVER
Your vision

www.recover-your-vision.com

IVAS/WORLDWIDE PARIS - Illustration : RUDE.

Aanwezig op de vijf continenten, ontwikkelt Veolia oplossingen voor het bewaren, het vernieuwen en het toegankelijker maken van bronnen. Met het ontwerp en de ontplooiing van oplossingen voor het beheer van water, afval en energie, dragen we bij tot een duurzame ontwikkeling. Ontdek ons op veolia.com

Resourcing the world

DE NATIONALE LOTERIJ ZET DANKZIJ HAAR SPELERS DE
SCHOUDERS ONDER CULTUUR, SPORT, WETENSCHAPPELIJK
ONDERZOEK, ARMOEDEBESTRIJDING, ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN
SOLIDARITEITSACTIES. EN ELKE INZET VAN DEZE SPELERS, HOE KLEIN OOK,
MAAKT EEN WERELD VAN VERSCHIL.

BRILLELIGA VZW KIEST VOOR DE NATIONALE LOTERIJ ALS BETROUWBARE
PARTNER OM HAAR PROJECTEN TE REALISEREN EN BEDANKT DAN OOK DE
SPELERS VOOR DE STEUN!

#IEDEREENTELMEE

 **Nationale
Loterij**